

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI
Filozofická fakulta
Katedra sociologie a andragogiky

Kurikulum andragogiky Univerzity Palackého Olomouc
Curriculum of Andragogy in Palacký University Olomouc

Bakalářská diplomová práce

Jana Pálková

Vedoucí práce: Mgr. Vít Dočekal

Olomouc 2010

Prohlašuji, že jsem tuto práci vypracovala samostatně a uvedla v ní veškerou literaturu a ostatní zdroje, které jsem použila.

V Olomouci dne

.....

vlastnoruční podpis

Obsah

1 Úvod	4
2 Vymezení pojmu kurikulum	5
2.1 Koncepce kurikula	5
2.2 Trendy ve vývoji kurikula	9
2.3 Problematika kurikula	11
3 Historický náhled na Katedru sociologie a andragogiky Filozofické fakulty Univerzity Palackého	13
4 Integrální či integrující andragogika	16
4.1 Východiska integrální andragogiky	16
4.2 Andragogický rozměr výchovy	17
4.3 Opěrné vědy andragogiky	21
4.4 Andragogika jako vědní obor	22
4.5 Akční pole integrální nebo Jochmannovské andragogiky	24
4.6 Paradigmata andragogiky – přístupy ke vzdělávání	26
5 Kurikulum integrální andragogiky	29
5.1 Zamýšlené kurikulum	29
5.1.1 Koncepční forma kurikula	29
5.1.2 Projektová forma kurikula	30
5.1.2.1 Východiska pro tvorbu kurikula integrální andragogiky	31
5.1.2.2 Kurikulum – studijní program, projekt, plán	32
5.2 Realizované kurikulum	37
5.3 Dosažené kurikulum	38
6 Závěr	40
Anotace	41
Seznam literatury	43
Přílohy	46

1 Úvod

Kurikulum je pojem, který se u nás dosud používal ve spojení s životopisem (curriculum vitae). Termín kurikulum v sobě zahrnuje mnoho skutečností a to dokonce i velmi různorodých. Výklad tohoto pojmu závisí na specifickém kulturním kontextu dané společnosti. V českém prostředí školy je pojímán jako obsah veškeré zkušenosti, kterou žáci získávají ve vzdělávacích institucích a v činnostech, které se k těmto institucím vážou, její plánování a hodnocení. Tato problematika se v české tradici zahrnovala do oblasti didaktiky a používalo se pro tuto skutečnost označení učební osnovy a plány. Výhoda v používání výrazu kurikulum je v jeho obecnosti a jeho široké chápání umožňuje spojit podobné jevy a skutečnosti do jednoho označení reality.

Obecným dokumentem řešícím kurikulární politiku je Národní program rozvoje vzdělávání v České republice (Bílá kniha). V tomto dokumentu jsou uvedeny základní vzdělávací cíle a strategie. Bílá kniha je chápána jako národní kurikulum, které je závazné pro všechny úrovně školského systému. Z národního kurikula se odvozují rámcové vzdělávací programy pro předškolní, základní a střední odborné vzdělávání. Jedná se o závazný celostátní rámcový program a na terciální úrovni vzdělávání není rozpracován z důvodu specializace jednotlivých studijních programů. Vysoké školy, vyšší odborné školy a instituce dalšího vzdělávání mají své specifické vzdělávací programy, které odráží jejich konkrétní požadavky, strategie, cíle a obsahy vzdělávání.

Kurikulum andragogiky nemůže být koncipováno jako uzavřené. Vychází především z akčního pole andragogiky, a to se může měnit na základě společenských potřeb. Zohledňování požadavků z pole praxe si vyžaduje zachování otevřeného kurikula.

Ve své práci se budu zabývat kurikulem andragogiky na Univerzitě Palackého v Olomouci. Těžištěm práce bude výklad koncepce andragogiky V. Jochmanna a D. Šimka, které vnímám jako osobnosti nejvíce se podílející na vytváření současné podoby kurikula andragogiky. Záměrem práce je objasnění kurikula, které je realizováno na Katedře sociologie a andragogiky.

2 Vymezení pojmu kurikulum

Pojem kurikulum a začátek jeho rozvoje jako teorie se datuje od 20. let minulého století v USA. V západní Evropě se tento pojem začal používat až koncem 60. let v souvislosti s demokratizací vzdělávání. [srov. Walterová 1994, s. 10] V České republice se do roku 1989 pojem kurikulum příliš nepoužíval, byly zde tvořeny spíše pedagogické projekty, které se zaměřovaly pouze na obsah formálního školního vzdělávání. Po roce 1989, kdy se naše společnost začala transformovat, vznikla potřeba změny v celém vzdělávacím systému a také v pojetí a chápání kurikula. [srov. tamtéž, s. 163–164]

Z důvodu významných celospolečenských změn bylo velmi složité určit cíle ve vzdělávání. Beneš [srov. 2001, s. 92] identifikuje několik problémů týkajících se kurikula:

- kdo určuje, co se má nebo nemá člověk učit (problém legitimizace kurikula)
- jak zaručit úspěšnost procesu učení v situaci, kdy se naše zkušenosti a zvyky elementárně liší od systematizovaného učení
- jak nebo jestli vůbec lze zamezit paradoxním výsledkům intencionálního učení
- jak překonat sociálně nerovný přístup k institucionalizovanému vzdělání
- jak spojit předmětné učení se sociálními procesy, které probíhají mezi vzdělavatelem a učiteli a mezi účastníky navzájem
- jak zajistit kompromis mezi zájmy jednotlivců, skupin, organizací a zájmem celospolečenským.

Tyto problémy vyvstávají především při projektování kurikula, kdy je důležité vzít je v úvahu a pokusit se je eliminovat.

2.1 Koncepce kurikula

Kurikulum řeší základní problémy vztahující se k řešení otázek proč, koho, v čem, jak, kdy, za jakých podmínek a s jakými očekávanými efekty vzdělávat. Termín

kurikulum je komplexní, zahrnuje v sobě proces, prostředí i prostředky, jimiž se dosahuje stanoveného cíle. [srov. Bartoňková, 2004, s. 202]

Walterová [srov. 1994, s. 15] se zmiňuje o dvou významech termínu kurikulum:

1. Vzdělávací program, projekt, plán: zahrnuje škálu od programu jednotlivého kurzu nebo vyučovacího předmětu až po komplexní program vzdělávací instituce, tj. plán všech aktivit ve škole.
2. Průběh studia a jeho obsah: charakteristika vzdělávací dráhy a obsah zkušenosti, kterou student získává v době studia.

Existuje mnoho definic kurikula. Přínosným je vymezení forem kurikula a jeho produktů:

- a) koncepční forma (cíle, plány, koncepce vzdělávání) – dokumenty školské politiky, školské ideové projekty vzdělávání
- b) projektová forma (projekty obsahu vzdělávání) – učební plány, učební osnovy, vzdělávací programy, standardy vzdělávání
- c) realizační forma (realizační projekty) – metodické pokyny, příprava na výuku, realizační směrnice a to, co vzdělavatel skutečně realizuje
- d) výsledková forma (obsah vzdělávání osvojený ve výuce, hodnocení) – vědomosti žáků, osvojené učivo, kurikulum převedené do podoby testů, zkoušek a dalších nástrojů měření
- e) efektivní forma (dosažená úroveň vzdělání, uplatnění v praxi) – to, co se vzdělávající skutečně naučí, jeho profesní uplatnění a získané osobnostní postoje.

Z dané definice vyplývá, že kurikulum lze chápat v několika rovinách, a to jako zamýšlené, realizované a dosažené. [srov. Maňák, 2008, s. 21] Vybraná definice nejlépe odráží realitu při tvorbě kurikula svou logickou následností a přesným vymezením náplně (produktů) jednotlivých forem, z kterých jasně vyplývají roviny kurikula.

Terminologicky se rozlišuje kurikulum formální, neformální a skryté. Formální kurikulum představuje komplexní projekt cílů, obsahu, prostředků, organizace vzdělávání a realizaci plánovaného kurikula, způsoby kontroly a hodnocení výsledků vzdělávání. Neformální kurikulum zahrnuje zkušenosti a mimoškolní aktivity

organizované školou (výlety, soutěže, exkurze, zájmové činnosti), domácí studium a přípravu pro další vzdělávání. Skryté kurikulum vyjadřuje všechny další aspekty života, které nejsou přímo obsaženy v programech vzdělávacích institucí a jsou jen velmi těžce postižitelné. Řadíme sem tradice a klima školy, její hodnoty, vztahy mezi vzdělávanými, vzdělávajícími i jinými vzdělávacími institucemi, pravidla chování, sociální strukturu třídy, implicitní obsah lektorova výkladu a jednotlivých učebnic. [srov. Walterová, 1994, s. 17] Ve formálním kurikulu bychom měli vždy počítat se skrytým kurikulem. Skryté kurikulum může negativně i pozitivně ovlivnit formální kurikulum. K této problematice se vyjadřuje Illich, který poukazuje na negativní vlivy skrytého kurikula. Škola nepředává jen znalosti, ale také formuje pohled na svět a určuje, co je legitimní a co ne. Vzdělávací instituce se snaží učící se vtěsnat do předem stanoveného rámce a nenapomáhají osobnostnímu, tvůrčímu růstu. Škola svým přístupem nutí žáky k pasivitě. Školní prostředí navíc podporuje nerovnost mezi chudými a bohatými. [srov. Illich, 2001, s. 15-18]

V evropské tradici pojetí kurikula byly zdůrazňovány otázky, co se má člověk učit, tedy jaké poznatky mají být zahrnuty v obsahu vzdělávání a kdo si má dané poznatky osvojit, tedy jaké jsou charakteristiky učících se. Americká koncepce kurikula je orientována na procesuální stránku kurikula. Řeší otázky, jaké strategie učení se mají použít a z jakých důvodů poznatky získávat. Americké pojetí přispělo ke změnám v paradigmatu kurikula. Začal se klást důraz na praktické činnosti a osobní zkušenost. Walterová [srov. 1994, s. 23] rozlišuje čtyři základní paradigmaty, která ovlivnila vývoj, podobu a chápání kurikula. Jedná se o esencialismus, encyklopedismus, pragmatismus a polytechnicismus.

Esencialismus vychází z řecké filozofie a vztahuje se ke státu a vzdělání. Cílem vzdělání je udržení stability společnosti a postupný výběr nejlepších, kteří získají nejvyšší vzdělání. Podstatou vzdělání je kultivace rozumu, moudrosti, pěstování krásy a pravdy. Gramatika, rétorika, logika, muzika, astronomie, gramatika a aritmetika tvořily základ esencialistického kurikula. [srov. tamtéž, s. 23]

Druhé paradigma, encyklopedismus, je založeno na předpokladu, že kurikulum má zahrnout veškeré lidské poznání. V mnohém tento směr ovlivnil Komenský. Kurikulum chápal komplexně a zaměřoval se na všechny otázky, tedy koho, v čem, jak

a v jakém čase vzdělávat. Považoval za nutné, aby byli encyklopedicky vzdělávání všichni lidé, nejen v tom, co je možné vědět, ale měli by být schopni myslet, ovládat jazyk a především svobodně a různými způsoby jednat. [srov. Komenský, 1948 s. 40-41] Vzdělání musí vycházet z morálních hodnot, podstatou je všeobecné humanitní vědění, které se rozvíjelo především na univerzitách. Obsah kurikula tvoří matematika, klasické a moderní jazyky, fyzika, zeměpis, biologie, dějepis, výtvarné umění a technické kreslení. Praktické disciplíny ustoupily do pozadí. Encyklopedismus je v zemích kontinentální Evropy chápán jako základ všeobecného vzdělávání. [srov. Walterová, 1994, s. 24]

Pragmatismus vznikl na americkém kontinentu. Koncepce odpovídá pluralitní společnosti, je neelitářská, reflektuje společenské potřeby a jejich naplnění ve vzdělávání chápáném jako služba společnosti. Cílem vzdělání je naplnění myšlenky svobody a individuálního štěstí, poskytnutí šance všem. Základní otázkou zde není CO se má člověk učit, ale JAK poznatky získat a za jakými účely. Významným představitelem pragmatismu je J. Dewey, který požadoval, aby bylo vzdělávání založeno na zkušenosti získané praktickou činností. Účastníci vzdělávací akce by se měli učit činností a zároveň využívat zkušenosti z běžného života. Důležité je propojení poznatků s praktickým využitím. [srov. Škoda, 1996 s. 57] Důraz se klade na organizaci vzdělávací akce a vytváření projektů. Důsledkem pragmatismu je rozmanitá škála předmětů a volitelných kurzů. Podstatu kurikula tvoří produktivní činnosti, otázky spojené se zdravým způsobem života, zráním člověka, rodinným životem, účastí na sociálních aktivitách, utváření zájmových aktivit, základy kompetencí pro řešení životních situací. [srov. Walterová, 1994, s. 25]

Posledním paradigmatem je polytechnicismus, který reflektuje koncepci jednotného vzdělání a je založen na předpokladu, že součástí kurikula je celá sociálně ekonomická historická zkušenost. Vychází z materialistické teze Karla Marxe, že vzdělání má být produktivní prací i výukou. Pracovní výchova se musí kombinovat s ideologickou výchovou, která vytváří nového člověka, všestranně a harmonicky rozvinutého pro život v beztřídní společnosti. Tento ideál je nereálný, vede k lehké manipulovatelnosti, podřízenosti a nesamostatnosti člověka. Koncepce vznikla v SSSR především k odstranění negramotnosti. Je založena na dvou principech, kolektivismu a disciplinovanosti. Výchova je považována za všemocnou, vrozené předpoklady nejsou

rozhodující. [srov. tamtéž, s. 25]

Společným prvkem těchto čtyř základních koncepcí je to, že ovlivnily proudy ve vzdělávání jak v Evropě, tak i v Americe. Každá země upřednostňuje jinou koncepci, ale nelze je považovat za národní ani etnocentrické. Globalizace světa přispívá k vzájemnému ovlivňování koncepcí a jejich transformaci. Paradigmata se postupně integrují, což je patrné v současných národních modelech kurikula.

Existuje několik přístupů při tvorbě kurikula ve vzdělávání dospělých. Hirst [srov. Hirst, cit. dle: Beneš 2001, s. 93] rozlišuje přístup filozoficko-analytický, psychologické, na metodiku zaměřené teorie učení dospělého a kurikulum struktur, organizací, strategií, preskripce. První přístup vychází z tradice humanitní vzdělávací teorie a snaží se určit soubor vědění, který odpovídá potřebám dospělého. Druhý přístup při tvorbě kurikula nevychází z teorie kurikula tradiční školy. Žák se učí na didaktických předmětech, dospělý ze zkušenosti. Žák se učí proto, aby získal certifikáty, plnil zkoušky, dospělý, aby řešil vlastní problémy. Kurikulum vzdělávání dospělých hledá praktická východiska. Toto pojetí odpovídá definici andragogiky podle Malcolma Knowlese. Základním východiskem je rozvoj člověka k jeho sebeurčení. Nebere se ohled na sociální souvislosti, které vedou k nutnosti podřízení se. Andragogika v tomto pojetí by byla zaměřena hlavně na zájmovou oblast učení bez vazby k funkčním procesům. V třetím přístupu jde o převládající směr tvorby kurikula, kde se obsahy vybírají podle zájmů organizací a institucí. Tvorba kurikula je podobná školské formě. [srov. Hirst, cit. dle: Beneš 2001, s. 93]

2.2 Trendy ve vývoji kurikula

Kurikulum není statický jev a je nezbytné zmínit trendy a změny ve vývoji kurikula, mezi které patří biografizace vzdělávací dráhy, kurikulární politika jako hledání rovnováhy mezi diverzifikací vzdělávacích drah a standardizací kurikula, změny v koncepci a způsobech projektování kurikula, změny v systému a formě kurikulárních dokumentů. [srov. Walterová, 1994, s. 57–62]

První trend řeší problematiku vzdělávací dráhy. Vzdělávací dráha se v minulosti zcela vážala na školní instituce. Výběr školy měl určující význam pro kariéru jedince

bez možnosti změny. Vzdělávací instituce se díky společnému kurikulárnímu rámci stávají prostupnějšími. Další vzdělávání již není vázáno na školu jako jedinou vzdělávací instituci, ale rozvíjí se systémy podnikového, komunálního a kompenzačního vzdělávání, což je reakce na novou společenskou situaci, kdy se vzdělávání stává nutností. Člověka již nelze v mládí připravit pro celý život. Tyto systémy umožňují korekci dřívějšího rozhodnutí o vzdělávací dráze v celoživotní dimenzi a poskytují tzv. druhou šanci. [tamtéž, s. 57–58] Školské instituce se stávají centrem dalšího vzdělávání. Nabízejí vzdělávací programy ve formě dálkového, večerního či externího vzdělávání pro dospělé a populaci třetího věku. Také se rozvíjejí formy zájmového a občanského vzdělávání. Profesní vzdělávání probíhá v rámci kvalifikačních či rekvalifikačních kurzů. Kurikulum získává rozměr celoživotnosti. [srov. Bočková, 2002, s. 18]

V druhém trendu je podstatná kurikulární politika, která zahrnuje předpisy uplatňující se při tvorbě kurikula, autority podílející se na tvorbě, zavádění kurikula a závaznost kurikulárních dokumentů. Základním aspektem v kurikulární politice je vztah centrálních (stát), místních (vzdělávací instituce) a individuálních (vzdělavatel, vzdělávající se) zodpovědností. Hlavním cílem je najít rovnováhu mezi standardizací kurikula a diverzifikací vzdělávacích drah. [srov. Walterová, 1994, s. 58–60] Dokument, který řeší problematiku kurikulární politiky, je Bílá kniha o vzdělávání pro Českou republiku. Podle tohoto dokumentu je nejdůležitější vytvořit bohatě diverzifikovaný systém vzdělávání s akcentem na individualizovanou výuku. Terciální vzdělávání by mělo být v maximální míře prostupné a umožnit tak změnu nebo pokračování ve studiu v každém věku a v každé době a mělo by také zajistit rovný a otevřený přístup ke vzdělávání. [srov. Bílá kniha, 2001, s.63]

Třetí trend, změny v koncepci a způsobech projektování kurikula, vyplývá ze čtyř tradičních paradigmat uvedených výše. Chápání současného kurikula spojuje prvky všech paradigmat. Kurikulum je zaměřeno především na účastníka vzdělávací akce a jeho činnost, méně na obsah a vzdělavatele. Do centra zájmu vstupují integrovaná a mezipředmětová témata. [srov. Walterová, 1994, s. 60–61]

Čtvrtý trend řeší kurikulární dokumenty. Systém tradičních dokumentů tvořily učební plány, osnovy, metodické příručky a učebnice. Dnešní systém kurikulárních dokumentů se rozšířil, zahrnuje již zmíněné učebnice a také strukturu vzdělávacího

systemu, národní kurikulum, směrnice k implementaci národního kurikula, charakteristiku typů a stupňů vzdělávání, vymezení cílů vzdělávací instituce, vymezení základního učiva, modely a vzorce realizace kurikula, charakteristiku očekávaných výsledků, postupy a nástroje hodnocení výsledků. [srov. tamtéž, s. 61–62]

2.3 Problematika kurikula

„Andragogika jako věda o vzdělávání dospělých se vztahuje na institucionalizované nebo nějakým způsobem organizované učební procesy a musí mít nutně kurikulární jádro, které ji odlišuje např. od psychologie učení nebo socializační teorie. Je tomu tak z jednoduchého důvodu: kurikulum je ve vzdělávací praxi prostředek k realizaci andragogických cílů.“ [Beneš 2001, s. 92] Kurikulum nám ukazuje, že vzdělávací instituce a jejich náplň jsou součástí života člověka a společnosti a že vzdělávání je celoživotním procesem. Skutečná podoba kurikula v sobě zahrnuje také záměry a aktivity účastníků vzdělávacího procesu, spoluúčast celé společnosti, která má své vize, cíle, potřeby a požadavky na vzdělávání. [srov. Walterová 1994, s. 52]

Kurikulum může být pojímáno jako hodnota sama o sobě, která odpovídá tradicím a sociálnímu konsenzu a je neutrální. Proti tomuto pojetí stojí kurikulum chápané jako sociální konstrukt, o který se svádí boj. Kurikulum je tvořeno specifickým věděním jednotlivých skupin. [srov. Beneš, 2001, s. 93]

Andragogika ve svých cílech předpokládá nezávislou osobnost dospělého a tedy i partnerský vztah mezi vzdělavatelem a vzdělávajícím se. Autonomie, individualita a seberozvoj tvoří filozofii cílů. Podle sociální ideologie cílů, je v andragogice důležité uspokojit vzdělávací potřeby jednotlivce. Vzdělávající se je zákazník, který určuje cíle. Uspokojování potřeb je tedy základem ideologie tvorby cílů. Vytváření podmínek přístupu ke vzdělávání se realizuje v rámci sociální politiky. [srov. tamtéž, s. 95]

Lze předpokládat, že andragogika jako stále se formující věda nemá dostatečně rozpracovanou problematiku kurikula. „V andragogice dokonce chybí kurikulární myšlení. Tato skutečnost vychází z andragogické tradice. Instituce vzdělávání dospělých byly autonomní a reagovaly spontánně na individuální a veřejné zájmy. Systematické osnovy a plány nebyly nutné. Autonomní a uvědomělý dospělý se podílel na tvorbě

otevřeného kurikula. V souladu s cílem rozvoje osobnosti se preferovaly takové obsahy učení (humanitní, sociální, filozofické), které se nemusely striktně didakticky upravovat. Kurikulární formalizaci brání zaměření na schopnosti, dovednosti, kompetence a konkrétní řešení problémů dospělých.“ [Beneš, 2001, s. 96]

Vývoj ukazuje na postupnou změnu pohledu na důležitost kurikulárního myšlení v andragogice. Tato změna vyplývá z rozmachu dalšího profesního vzdělávání, nárůstu počtu certifikovaných kurzů a z částečné integrace vzdělávání dospělých do formálního vzdělávacího systému a především z profesionalizace andragogické práce. Existuje mnoho směrů při tvorbě kurikula a bylo vytvořeno několik modelů. Tyto modely mají společný základ. Zohledňují zájmy učících se dospělých, institucí, sociálních skupin a společnosti. Kurikulum ve vzdělávání dospělých je otevřené, což umožňuje prostor pro situační momenty, konkrétní problémy, zájmy, pro znalosti a zkušenosti účastníků v procesu učení. [srov. tamtéž, s. 98]

Kurikulum vztahující se k praxi vzdělávání dospělých lze považovat za nedostatečně rozpracované, jelikož zde nebylo nutné rozpracování přesných studijních plánů. Kurikulum andragogiky jako studijního oboru na vysokých školách lze považovat za dostatečně rozpracované ve formě studijních plánů, technik vyučování a stanovených cílů. Bez kurikulárního rozpracování by se andragogika nemohla stát vysokoškolským studijním oborem.

3 Historický náhled na Katedru sociologie a andragogiky Filozofické fakulty Univerzity Palackého

Současná podoba oboru Andragogika se začala koncipovat po roce 1989. Tento obor existoval již mnoho let pod názvem Pedagogika dospělých a později pod názvem Výchova a vzdělávání dospělých, který spadal pod Katedru pedagogiky na Filozofické fakultě. Ve studijním roce 1969–1970 se začala vyučovat Pedagogika dospělých v kombinaci s oborem Sociologie, který byl zaštitěn nově obnovenou Katedrou sociologie. [srov. Šmídová, 2005, s. 70] Obor Sociologie – Pedagogika dospělých bylo možno studovat ve dvou profilacích – podniková pedagogika a pedagogika sociální. Dalším zaměřením Pedagogiky dospělých byla kulturologie, kterou bylo možné kombinovat s uměnovědnými obory, a to s literaturou, divadlem, filmem a hudbou. V této formě se obor udržel pouze několik let.

V období normalizace bylo studium zredukováno a vznikl deformovaný obor Výchova a vzdělávání dospělých, v kterém zanikla vazba na sociologii. Z kulturologie byl vytvořen obor Teorie a řízení kultury, ovšem bez vazby na uměnovědné obory. [srov. Jochmann, 1992, s. 11] Tyto omezení byly také zapříčiněny vydáním jednotného celostátního studijního plánu. Ve zmíněných oborech již nebyla možná profilace.

Na Katedře výchovy a vzdělávání dospělých se v 70. letech vedle prezenčního studia začalo realizovat studium dálkové, tedy studium při zaměstnání. V dálkovém studiu bylo umožněno vystudovat i politicky angažovaným lidem, kteří by jinak vysokoškolské vzdělání nezískali. Tato skutečnost vedla k diskreditaci celé katedry. V roce 1989 výše zmíněné události vedly ke snaze obor Výchova a vzdělávání dospělých zcela zrušit. Obor nezankl díky snaze doc. Vladimíra Jochmanna, který byl v té době jmenován vedoucím nově vytvořené Katedry sociologie. Z jeho iniciativy vzešel návrh k přiřazení oboru Výchova a vzdělávání dospělých ke Katedře sociologie pod novým názvem Andragogika. Návrh byl přijat vedením Filozofické fakulty UP a v roce 1990 došlo k přejmenování katedry na Katedru sociologie a andragogiky. [srov. Šmídová, 2005, s. 72 – 74]

Termín andragogika označující studijní obor byl v ČR poprvé použit právě na Univerzitě Palackého a později byl přijat i jinými českými katedrami. Obor Andragogika se od zaniklého oboru Výchova a vzdělávání dospělých nelišil pouze

terminologicky, ale především koncepčně. Došlo k znovu spojení se sociologií a bylo obnoveno studium s možností profilace. Obor Andragogika tedy v mnohém navázal na koncepci pedagogiky dospělých, která byla rozpracována v letech 1969–1970.

Termínem andragogika se mělo docílit oproštění od dříve politicky zkompromitovaného oboru. Ale nebyl to jediný důvod k zavedení tohoto termínu. Dříve používaný termín výchova a vzdělávání dospělých se jevil pro název oboru jako nedostačující, jelikož se jedná o definici samotného oboru a jeho náplně. Ani termín pedagogika dospělých se nezdál být zcela vhodný, protože nevystihoval dostatečně specifickou oboru. Výhodou zvolení termínu andragogika je jeho mezinárodní užívání a především jeho široký a komplexní význam, který mu byl propůjčen na Katedře sociologie a andragogiky. Přejmenování oboru má však i další výhody. Termín andragogika je možno chápat jako zastřešující, pod který lze začlenit vzdělávání dospělých, sociální práci (sociální pedagogika dospělých) i kulturní práci. Pojem andragogika není zatížen tradičním chápáním výchovy jako záměrné činnosti, takže se jím otevírá cesta k širokému chápání výchovy jako sociální funkce. Terminologické oddělení výchovy a vzdělávání dospělých od pedagogiky zdůrazňuje jak odlišnost výchovy a vzdělávání dospělých, tak také odlišnost metod a celkového přístupu k práci s dospělými od práce s dětmi a mládeží. [srov. Jochmann, 1992, s. 16–17]

Široce pojímaná koncepce andragogiky, která je uplatňována na Katedře sociologie a andragogiky je integrálního charakteru. Integrální andragogiku můžeme charakterizovat jako teorii a praxi vedení dospělých lidí, v tom nejširším smyslu a ve všech hlavních sociálních sférách. Nejde pouze o výchovu a vzdělávání dospělých, ale jde také o jejich péči, o oblast sociální činnosti a kulturní práci. [srov. Šmídová, 2005, s. 75]

Obor Andragogika se téměř po celou dobu existence studoval v kombinaci s oborem Sociologie. Andragogika měla dříve tři profilace, s kterými bylo podle Jochmanna [srov. 1992, s. 21] nezbytné studovat i příslušně profilovanou sociologii. Jednalo se o personální management v kombinaci se sociologií podniku, práce a ekonomiky; o sociální práci (sociální andragogiku) v kombinaci se sociologií péče a životního stylu; o kulturní andragogiku, kulturologii v kombinaci se sociologií kultury a životního prostředí. Čtvrtá profilace andragogiky byla orientována na vzdělávání

dospělých a bylo ji možné kombinovat nejen se sociologií, ale také s psychologii či jazyky. Obor Sociologie bez aplikovaného zaměření se mohl studovat i s jinými obory (např.: filozofie, politologie). Andragogika však ve svých studijních plánech téměř vždy počítala s „obecnou sociologií“ jako kombinačním oborem. Spojení se sociologií umožňovalo andragogice soustředění se na vlastní kurikulární vymezení bez toho, aby musela znovu vymezovat sociologické disciplíny.

V současné době se na Katedře sociologie a andragogiky zcela ustálila kombinace oboru Sociologie – Andragogika. Andragogiku je možné studovat pouze ve dvou profilacích: personální management a sociální práce. Také dřívější forma pouze magisterského studia se změnila. Dnes lze studovat bakalářský tříletý obor a to jak formou prezenčního studia (denní studium), tak i kombinovanou formou (dálkové studium). Lze pokračovat navazujícím studiem magisterským, který je dvouletý a to ve formě prezenčního či kombinovaného studia. Profilaci si student vybírá až v tomto typu studia. Katedra zajišťuje také doktorandské studium Sociologie i Andragogiky, které se již nestudují společně, ale zvlášť (jednooborové studium). Doktorské studium je možné studovat v obou zmíněných formách, tedy prezenčně i kombinovaně. Délka tohoto studia je tři roky.

4 Integrální či integrující andragogika

V této kapitole se budu zabývat především koncepcí andragogiky, jak ji rozpracoval doc. V. Jochmann a prof. D. Šimek. Jejich pojetí se stalo stěžejním a určujícím náplň oboru Sociologie a andragogika. Výklad daných koncepcí je zásadní pro cíl této práce, jelikož z nich vyplývá současná podoba kurikula.

4.1 Východiska integrální andragogiky

Již od počátku 70. let bylo vizí V. Jochmanna spojení andragogiky se sociologií. Studijní plán andragogiky (tehdy pedagogiky dospělých) vytvořený roku 1969/70 reflektoval právě tuto vizi a byl koncipován společně se sociologií. Jednalo se tedy o sociologické pojetí andragogiky. Toto zaměření je dodnes typické pro olomoucké chápání andragogiky. [srov. Šmídová, 2005, s. 70]

Jochmann [srov. 1994, s. 16] se zasloužil o zavedení termínu andragogika do názvu katedry. Nešlo samozřejmě pouze o terminologické odlišení od názvu Výchova a vzdělávání dospělých. Termínem andragogika chtěl poukázat na široké pojetí oboru (viz. kapitola 3). Toto široké pojetí začal nazývat integrální andragogika. Integrální andragogika je založena na teoretické koncepci, kterou lze charakterizovat termínem antiredukcionismus (boj proti redukcionismu v pedagogice). Což znamená, že výchova by se neměla redukovat pouze na výchovu mládeže, na vzdělávání či na záměrné působení, ani samotné vzdělávání by nemělo být redukováno jen na školu.

Šimek je pokračovatelem pojetí andragogiky jak ji vymezil Jochmann a zároveň jeho myšlenky i celkový koncept rozšiřuje o další zajímavé poznatky. Podle Šimka je andragogika „živou disciplínou, kterou není možné vtěsnat do nějakých daných schémat, protože vždy něčím přesahuje. Její houževnatost pramení z toho, že není jako ostatní humanitní vědy, které jsou vědami o člověku, ale jako jediná je vědou pro člověka.“ [Šimek, 1996, s. 1] Rovněž vnímá andragogiku jako integrální vědu. Navrhuje spíše označení integrující andragogika, jelikož spojuje pohledy mnoha vědních disciplín, integruje všechna období životní dráhy jedince, integruje také zkoumání procesů a jevů, kterým je člověk vystaven v prostředí neustálých společenských změn. [srov. tamtéž, s. 3]

Andragogika se zeširoka zabývá individuálními i sociálními souvislostmi kultury, ekonomiky a politiky. Toto široké pojetí je potřeba odlišit od užšího vymezení andragogiky jako teorie vzdělávání dospělých, což vede k užívání názvu integrální andragogika.

4.2 Andragogický rozměr výchovy

Výchova je pro andragogiku jedním z klíčových pojmů. Andragogika je samostatná věda, kterou zastřešuje obecná věda o výchově. Široce chápáná výchova se neomezuje pouze na vytváření osobnosti, také ji formuje a to v dimenzi celoživotnosti. Andragogika jako věda o výchově a vzdělávání dospělých se zabývá výchovou dospělých ve všech jejích aspektech.

Jochmann [srov. 1994, s. 16] chápe lidské bytosti jako společenské, které existují ve společnosti a společnost. Člověk jako sociální bytost se utváří v procesu výchovy. Vychází tedy ze široké, na sociologii založené koncepci výchovy jako sociálního jevu, který zahrnuje vzdělávání dospělých, výchovu jako ovlivňování a formování dospělé osobnosti a především péči. Toto pojetí se shoduje z koncepcí Hanselmann, který chápal kategorii výchovy ne z pedagogického hlediska, ale jako sociální funkci. Výchovu považoval za celoživotní proces, do kterého spadá také péče. Výchova a vzdělávání dospělých musí být založena na odlišných metodách, které respektují individualitu a osobnost dospělého. Andragogiku vymezuje jako pomoc dospělým a jako formu poradenství v různých životních situacích. [srov. Bartoňková, 2004, s. 156–157]

Pojem výchova, jak je vymezen v tradiční pedagogice, je pro andragogické pojetí nedostačující. V pedagogice je výchova chápána jako vyučování, jako záměrné působení a formování osobnosti, což je úzké vymezení tohoto pojmu. Podstatu výchovy, která je stěžejní pro andragogické pojetí nelze pochopit z pedagogických kategorií, ani z psychologie. Vymezení výchovy je možné překročením hranic tradiční pedagogiky ve čtyřech směrech:

- a) na půdě pedagogické sociologie či sociologie výchovy – pojetí výchovy primárně jako sociálního jevu,

- b) na půdě filozofické antropologie, pokoušející se postihnout samu podstatu člověka,
- c) na půdě kulturní pedagogiky či pedagogiky kultury, hledající podstatu výchovy ve vpravování obsahů kultury do subjektu, v přenášení kulturních objektů a vpravování jedinců do kulturních systémů,
- d) aplikace moderních koncepcí komunikace jako základu nového přístupu k vědeckému zkoumání. [srov. Jochmann, 1992, s. 12]

Člověk se stává plnou bytostí jedině prostřednictvím výchovy, osobnost se nejen formuje, ale vytváří. Výchova je také sociální funkcí, jelikož se výchovou vytváří i sama společnost. Pro andragogické pojetí výchovy je nezbytné chápat ji v dimenzi antropické, sociální a kulturní. Z těchto dimenzí pak Jochmann [srov. 1992, s. 13] vymezuje výchovu jako:

- personalizaci, utváření a kultivaci osobnosti jako společenské bytosti schopné seberealizace v praxi,
- socializaci, v níž spočívá utváření osobnosti; socializaci chápeme jako osvojování si sociálních regulativů a přípravu pro výkon sociálních rolí,
- enkulturaci, přenos objektivovaných výtvorů na jedince, subjektivaci, internalizaci kultury a vpravování člověka do kulturního systému.

Moderní koncept výchovy již nadále nelze považovat za něco omezeného, co bychom mohli ukončit. Výchova se stala permanentním, celoživotním procesem. Toto pojetí nejlépe rozpracoval již Komenský, který rozdělil lidský život na osm etap a osm odpovídajících stupňů školy:

- 1) škola zrození (prenatální období dítěte) – příprava matky na porod,
- 2) škola dětství – péče matky o dítě, vstup do mateřské školy,
- 3) škola chlapectví – základní škola,
- 4) škola jinošství – střední škola, střední odborná škola, či střední odborné učiliště,
- 5) škola mladosti „akademie“ – vysoká škola, vyšší odborná škola,
- 6) škola mužného věku – pracovní dráha, vzdělávání dospělých (profesní, zájmové)

7) škola stáří – vzdělávání seniorů (univerzity třetího věku, zájmové kurzy),

8) škola smrti. [srov. Komenský, 1948, s. 131–251]

Výchova se neomezuje jen na dětství, či školu, je důležitá ve všech etapách života. Vzdělávání by mělo být celoživotním procesem, kterého by se měli zúčastnit všichni lidé bez výjimky a měli by se vzdělávat ve všem, aby se stali všestranně vzdělanými.

Složitý sociální proces jakým je výchova, má dva základní rozměry, jimiž jsou funkcionální a intencionální působení. Funkcionální působení je nezáměrné, jde o působení sociálního prostředí, což je pro utváření osobnosti primární. Intencionální působení, tedy záměrné, je charakteristické pro výchovu v užším slova smyslu. Dále můžeme rozlišit přímé a nepřímé působení. [srov. Jochmann, 1992, s. 13] Nepřímé výchovné působení je v podstatě vedlejším produktem činností prováděných primárně za jiným účelem. Za nepřímé výchovné působení lze považovat všechno, s čím se člověk setkává (způsob života, jednání a chování lidí, charakter činností, které vykonává, komunikace s druhými lidmi, vliv malých sociálních skupin, působení různých organizací a institucí). Toto působení je účinnější než působení přímé. Cílem přímého působení je výchova. Obě tyto formy působení jsou ve skutečnosti propojené a nelze je od sebe oddělovat. [srov. Jochmann, 1969, s. 26–28]

Podstatné pro vymezení pojmu výchova je určení její náplně. První složkou je péče, která má velký význam ve vztahu k vymezení výchovy dospělých. Péčí rozumíme vytváření sociálních a psychických podmínek pro výchovu a seberealizaci člověka a pro výkon sociálních rolí. Další složkou je edukace, tedy výchova v užším slova smyslu. Jde o utváření osobnosti, personalizaci a socializaci převážně ve smyslu osvojování si sociálních regulativů a kultury a také z části sociálních rolí. [srov. Jochmann, 1992, s. 14] Edukaci můžeme chápat jako veškerou předmětnou oblast andragogické teorie i vzdělávací praxe. Tento pojem odlišuje výchovu od širokého pojetí, do kterého se zahrnuje také již zmiňovaná péče a vzdělávání. [srov. Palán, 1997, s. 35] Poslední složkou je vzdělávání, pojímané jako přenos kultury, kulturních obsahů, ale i přenos a osvojování si informací, poznatků, dovedností a návyků potřebných pro výkon sociálních rolí. [srov. Jochmann, 1992, s. 14]

Jochmann [srov. 1992, s. 15] vychází ve své koncepci z rozdílnosti mezi dětmi a dospělými, když poukazuje na odlišnost v psychické výbavě dospělého člověka a dítěte

a na relativní ukončenost procesu integrace osobnosti, což je jedním ze základních znaků dospělosti. Při určování dospělosti se nemůžeme spolehnout jen na časové určení. Ani dimenze somatická, psychická a sociální nemusí být pro vymezení dospělosti dostačující. V těchto třech oblastech by měl být vývoj relativně dokončen, abychom jedince mohli považovat za dospělého. Klasickým pojmem označující dospělost je zralost. Zralý dospělý člověk je chápán jako relativně dobře přizpůsobený sociálnímu prostředí, který usiluje za plnění svých aktivit bez pomoci rodičů či významných druhých. Dospělost nelze považovat za neměnnou, dokončenou etapu života. Dospělý se vyvíjí a je třeba působit a vychovávat ho ke skutečné zralosti. Podstatnou vlastností dospělého člověka je odpovědnost za vlastní jednání. [srov. Homola, Petřková, 1985, s. 50-51] S ohledem na dimenzi sociální můžeme uvést rozdíly mezi nedospělými a dospělými. Výchova dětí a mládeže se zakládá na vytváření člověka jako společenské bytosti, na vytváření osobnosti a v základní přípravě pro výkon sociálních rolí. Výchova dospělých naproti tomu spočívá v dotváření osobnosti či přetváření formou resocializace a reedukace, v adaptaci na stále se měnící životní podmínky, ve zdokonalování výkonu sociálních rolí a ve vytváření možností přecházet na nové sociální role. Zakládá se i na různorodém ovlivňování chování a jednání, ve vytváření podmínek pro seberealizaci a výkon sociálních rolí. Jedná se v podstatě o všestrannou péči o člověka a jeho život. Pokud proces dospívání nebyl uspokojivě dokončen ve všech dimenzích, lze to považovat za vývojové defekty způsobené genetikou nebo vyvolané sociálními a jinými vlivy. A právě defekty zapříčiněné sociálními vlivy se stávají významnými ve výchově dospělých ve formě resocializace a reedukace. Sociální problémy se častěji vyskytují u dospělých, u dětí se naopak objevují spíše problémy (defekty) somatické a psychické. [srov. Jochmann, 1992, s. 15]

Z uvedeného nám vyplývají důležité prvky, které jsou charakteristické pro výchovu dospělých. V andragogice klademe důraz na společenský charakter výchovy, na výchovu jako celoživotní proces, na působení funkcionální, na kulturu jako základní oblast pro výchovu a především na péči, která je jednou ze základních součástí výchovného procesu. [srov. tamtéž, 1992, s. 14]

Z široce pojímané výchovy, zahrnující péči, edukaci a vzdělávání, vyplývá široká oblast andragogického působení i její předmětné vymezení. (viz kapitola 4.5) Z takto pojímané výchovy můžeme odvodit potřebnost opěrných věd andragogiky.

Celiství pohled na výchovu dotváří jak sociologické, tak psychologický disciplíny. Integrální andragogika je založena na širokém pojetí výchovy, což je patrné v jejím předmětném vymezení i v koncepci studijního oboru.

4.3 Opěrné vědy andragogiky

Na základě takto vytvořených východisek (odlišnosti mezi dětmi a dospělými, širší chápání výchovy) považuje Jochmann [srov. 1992, s. 17] andragogiku jako typickou vědu antropologického charakteru. Výchova má komplexní charakter a platí to i v případě andragogiky. Do svých poznatků proto zahrnuje znalosti základních antropologických věd, které integruje ze svého úhlu pohledu. Andragogika se opírá především o dvě antropologické vědy, sociologii a psychologii, které určují oblast, v níž výchovné funkce probíhají. Určují také pole působnosti andragogiky jako vědy, její referenční systém, kategorie a metody. Za základní opěrnou vědu pro výchovu můžeme považovat obě. Andragogice, orientované do oblasti vzdělávání a některých úseků sociální práce, jsou bližší psychologické poznatky. Andragogiku a celou vědu o výchově řadíme mezi sociální vědy a tudíž bychom měli považovat za základní opěrnou vědu sociologii. Sociologie chápe výchovu v celé své složitosti a umožňuje určit sociální determinace výchovných procesů i specifčnost jednotlivých sociálních prostředí, v kterých se výchova realizuje. [srov. Klega a kol., 1977, s. 23] Potřebnost těchto opěrných věd, lze zdůvodnit z faktu, že psychologické faktory jsou zásadní ve výchově dětí a mládeže a u dospělých vystupují do popředí aspekty sociální. Sociologické i psychologické disciplíny jsou nezbytné pro různé profilace andragogiky a tvoří její integrální součást.

Problematika výchovy a andragogiky se neomezuje pouze na psychologii a sociologii. Další důležité momenty tvoří biologie a kultura. Přejímání a osvojování kulturních hodnot v procesu socializace, adaptace, enkulturace, utváření osobnosti pomocí kultury, uspokojování kulturních potřeb, animace kultury, seberealizace skrze kulturu, náplň volného času, zábava, přenos a šíření kulturních hodnot, výchova prostřednictvím kultury, kulturní péče, osvěta, kultivace kulturních potřeb, organizace kultury a kulturního života, to vše souvisí s andragogikou. [srov. Jochmann, 1992, s. 18–19]

Opěrných věd, jejichž poznatky jsou pro andragogiku přínosnými, je mnohem více. Patří sem např. filozofie, etika, kulturní antropologie a metodologické disciplíny. Vzhledem k tomu, že andragogika využívá poznatky z jiných věd ze svého specifického úhlu pohledu, je charakterizována jako věda transdisciplinární. „Andragogika je typickou hraniční vědou, která vyplňuje prostor mezi sociologií, psychologíí, pedagogikou, ekonomíí, teorií organizace a teorií práva. Mezioborovost můžeme chápat jediné jako výhodu, protože rozšiřuje možnosti vědeckého poznání a umožňuje větší sebereflexi, odstup od sebe sama a tím i větší pružnost a dynamiku.“ [Šimek, 1996, s. 8]

Pro andragogiku jako vědu i studijní obor je důležité uchovat si široce koncipovaný společný základ skládající se z filozofických, sociologických, psychologických, pedagogických, ekonomických a právních disciplín, který umožňuje propojovat jednotlivé myšlenky a koncepty. [srov. Pirohová, 2003, s. 82]

Opěrné vědy tvoří integrální součást andragogiky. Andragogika by bez poznatků sociologie, psychologie a dalších věd nedokázala postihnout celou šíři problematiky, kterou se zabývá. Jejich význam pro obor Andragogika je zřejmý z velkého prostoru, který jim byl ponechán v kurikulu andragogiky. Sociologické disciplíny lze považovat za tak důležité, že nebyly přiřazeny pod obor Andragogika, ale studují se kompletně v samostatném oboru Sociologie.

4.4 Andragogika jako vědní obor

Integrální andragogiku můžeme předmětně vymežit jako vědu zabývající se mobilizací lidského kapitálu v prostředí sociální změny, orientováním člověka v kritických uzlech jeho životní dráhy či při problémovém průběhu jeho životní dráhy, individuálními a sociálními souvislostmi změn syntetického statusu a animací dospělého člověka. Andragogika pojímaná jako věda o mobilizaci lidského kapitálu v prostředí sociální změny vychází z toho, že důležitou složkou potenciálu vývoje společnosti je lidský kapitál, který je tvořen kapitálem kulturním a sociálním. [srov. Bartoňková, Šimek, 2002, s. 12] Kulturní kapitál definoval francouzský sociolog Pierre Bourdieu. Kulturní kapitál je tvořen kulturními objekty, kulturními kompetencemi a doklady o kulturní kompetenci. Tento kapitál se přenáší v rodině a dále se zvětšuje prostřednictvím vzdělávacích institucí. Bez kulturních objektů a příslušné kulturní

kompetence se snižují možnosti na získání dokladů o kulturní kompetenci. [srov. Kubátová, 2009, s. 113] Z toho vyplývá, že úroveň kulturního kapitálu zakládá šance na dosažení určitého společenského statusu. Sociálním kapitálem pak rozumíme síť společenských kontaktů, známostí a vazeb. Lidský kapitál představuje v moderní společnosti plně změn nejvýznamnější faktor, který určuje existenci a vývoj společnosti. Andragogika v tomto pojetí řeší vztahy mezi lidským kapitálem a měnícím se kulturním, sociálním a ekonomickým prostředím, přičemž využívá poznatky sociologie a ekonomiky a zaměřuje se na makro-sociální souvislosti. Andragogika je v této podobě vědou o sociální intervenci při ovlivňování a identifikování úrovně lidského kapitálu. Sociální intervence je chápána jako záměrné zasahování do systému lidského potenciálu. [srov. Bartoňková, Šimek, 2002, s. 13]

Andagogika jako věda o orientování člověka v kritických uzlech jeho životní dráhy či při problémovém průběhu jeho životní dráhy je zaměřena k individu. Tento koncept je obsažen v předchozím pojetí, ale akcent je přenesen na socioterapeutický a psychoterapeutický vztah k člověku, který se vlastními silami nedokáže vypořádat s obtížemi v životě. Základní opěrnou vědou je zde psychologie. [srov. tamtéž, s. 13] V takto vymezeném předmětu andragogiky vystupuje do popředí dimenze péče, kterou chápeme jako zjednávání sociálních a psychických podmínek pro výchovu a seberealizaci člověka. [srov. Jochmann, 1992, s. 14]

Třetí vymezení integrální andragogiky jako vědy o sociálních a individuálních souvislostech změn syntetického statusu vychází z postavení člověka ve společenské struktuře. Toto postavení určuje kategorie statusu. Status vyjadřuje určitá práva a povinnosti, která se vážou k určité pozici v sociální struktuře. Člověk jako nositel statusu disponuje kvalitami, které jsou důležité pro sociální systém. [srov. Kubátová, Znebežánek, 2008, s. 60] Status může být vrozený, připsaný a získaný. Status, který je dominantní a určuje tak obecnou pozici svého nositele ve společnosti nazýváme „master status“ (vůdčí, hlavní status). Andragogika nejvíce pracuje se získaným statusem. Získaný status můžeme popsat pomocí několika vzájemně propojených ukazatelů, proto bývá označován jako syntetický. Syntetický status se skládá z objektivní charakteristiky profese, kterou člověk vykonává, prestiž profese, dosažené kvalifikace zahrnující dosažený stupeň vzdělání, vlivu a moci, kterou jedinec disponuje, příjmů, kterých dosahuje a životního způsobu, který vykazuje. Andragogika vstupuje do hry ve chvíli,

kdy se některý z těchto ukazatelů změní. Změna v jednom ukazateli způsobuje změny i v těch ostatních. Úkolem andragogiky je odhalit odraz změn v ostatních dimenzích a co nejvíce minimalizovat jejich negativní důsledky pro člověka. Toto pojetí andragogiky je sociologizující. Velkým přínosem je jeho komplexnost, systémovost a integrální přístup k řešení zkoumaných problémů.

Andragogiku můžeme vymezit také jako vědu o animaci dospělého člověka. Animace (oduševňování), nikdy nekončící humanizace člověka je vztažena na enkulturaci, socializaci a resocializaci a na edukaci. Animační působení může být intencionální či funkcionální, a přitom respektuje i vazby sociálně kulturního a sociálně ekonomického prostředí. Důležité však je, že animace sociálního aktéra je procesem, který je zjevně nebo skrytě přítomen v každé z definic andragogiky.

Ať už se zaměříme na jakýkoliv výše vymezený předmět andragogiky, vždy skončíme u sociálního aktéra s jeho problémy, u nástrojů, technik a metod odstraňování těchto problémů. [srov. Bartoňková, Šimek, 2002, s. 13–16]

Z takto vymezených předmětů andragogiky je patrné, v jak široké oblasti integrální andragogika působí. Všechna vymezení předmětu integrální andragogiky se odráží v koncepci studijního oboru, a to především v jeho profilacích, ve kterých se připravují odborníci pro různorodé oblasti činnosti.

4.5 Akční pole integrální nebo Jochmannovské andragogiky

Andragogika pokrývá velmi širokou oblast a zasahuje i do úseků, které byly donedávna mimo sféru jejího zájmu. Moderní společnost je pro člověka stále komplikovanější a vynucuje si připravenost v mnoha oblastech života. Vzdělávání je potřebné prakticky po celý lidský život. Oblasti, do kterých andragogika po právu vstupuje, jsou různorodé. Nejedná se pouze o oblasti, které jsou jí vlastní (škola, podnik, kultura, sociálně patologické jevy, specifické oblasti společenského života, zábava, volný čas, seberealizace člověka). V praxi zasahuje i do oblastí, které přesahují její vlastní rámec. Jedná se o péči, která se neomezuje na vytváření sociálních a psychických podmínek pro výchovu, výkon sociálních rolí, seberealizaci člověka, ale která v sobě zahrnuje také problematikou materiálních podmínek. Jde zde také o kulturně výchovnou práci, zábavu, rekreaci, péči o lidské zdroje ve formě

personalistiky, sociální péče a péče o staré lidi. Do oblasti andragogiky může spadat v podstatě vše, co se týká lidí. [srov. Jochmann, 1992, s. 20]

Za hlavní oblasti akčního pole andragogiky Jochmann [srov. 1992, s. 20] pokládá:

- 1) vzdělávání: školské (vysokoškolská pedagogika všech oblastí), podnikové, rekvalifikační, mimoškolské kursy, cykly, přednášky, lidové univerzity a akademie apod.;
- 2) edukace: politická a občanská výchova, podniková výchova, kulturní výchova, propagace a reklama, průzkum trhu, marketing, prevence a výchovná práce v oblasti kriminalistiky, zdravotní osvěta a lékařská andragogika, rehabilitace, vojenská výchova, tělesná výchova, prevence a výchovná péče v oblasti sociálně patologických jevů;
- 3) péče: kulturní a kulturně výchovná práce (včetně knihovnictví, muzeologie, památkové péče aj.), podniková péče o lidi (personalistika), sociální péče, včetně gerontologie, poradenství aj., postpenitenciární péče, volný čas, zábava, rekreace, seberealizace;
- 4) funkcionální působení: masové komunikační prostředky, jejich výchovné a kulturně výchovné působení, působení prostředí (ekologie, sociální ekologie, bydlení apod.), výchovné působení výchovně nespécifických organizací.

Jak je patrné, do oblasti andragogiky lze zahrnout jakékoli působení a ovlivňování lidí směrem navenek (reklama) i směrem dovnitř (formování pracovních návyků) a všechny aktivity s tím související.

Akční pole andragogiky je spjato s jejím předmětným vymezením. Pokud chápeme andragogiku jako vědu o mobilizaci lidského kapitálu, pak do akčního pole zahrnujeme kulturní a osvětové aktivity, sféru sociální politiky a sociální práce i řízení lidských zdrojů v ekonomické oblasti. [srov. Bartoňková, 2004, s. 211]

Na základě uvedených hlavních oblastí akčního pole andragogiky klasifikuje Jochmann [srov. 1992, s. 21] instituce, ve kterých probíhá výchova a vzdělávání dospělých na:

- instituce mimoškolního vzdělávání
- podnik, podnikovou sféru a pracovní sféru
- širokou oblast sociální péče a sociální práce
- kulturní a kulturně výchovná zařízení všeho druhu.

V. Jochmann [srov. 1992, s. 20] zastává názor, že je účelnější členit výchovu a vzdělávání dospělých podle těchto institucí, což zdůvodňuje jednak prolínáním jednotlivých druhů a typů výchovného působení a dále potřebou přípravy patřičně vzdělaných pracovníků pro tyto instituce. Ti se mohou pochopitelně uplatnit i v řadě dalších institucí.

4.6 Paradigmata andragogiky – přístupy ke vzdělávání

V centru zájmu andragogiky jako společenské činnosti stojí změny, které se týkají individuů, skupin, celé společnosti a řeší otázku, jak nejlépe dosáhnout změn. Andragogiku lze dle Šimka [srov. 1996, s. 6] považovat za technologii tvorby a mobilizace lidského kapitálu, za technologii vedení dospělého člověka na jeho životní dráze, za technologii vedení dospělého člověka při jeho vzdělávání, socializaci a resocializaci, osvětě a kariérovém růstu a za technologii minimalizace nežádoucích důsledků ztráty některého z ukazatelů syntetického statusu.

Pokud chápeme andragogiku jako technologii, pak vystupuje do popředí sociotechnické paradigma. V tomto přístupu existuje někdo poučený, vědoucí, kdo ví, jak se věci mají a především ví, jak zorganizovat situaci, aby bylo dosaženo změny a má k tomu moc i nástroje. Naproti tomu existuje člověk, který má být veden, poučován a měnit své postoje, rozvíjet se. Vztah mezi vzdělavatelem a vzdělávajícím se je nerovný, zúčastnění zastávají asymetrické sociální pozice. [srov. tamtéž, s. 6] Dané paradigma se váže k sociálnímu inženýrství a odpovídá kultuře inženýrské. Kultura inženýrská je založena na víře, že lidé v demokratické společnosti jsou samostatní a chtějí se vzdělávat během celého života (založeno na výzkumech) a že všechny problémy člověka lze vyřešit plánovanou sociální změnou. Hlavním cílem je zdokonalení všech činností a výcvik dovedných pracovníků. Inženýrský model se uplatňuje v učení se na pracovišti a ve firemním vzdělávání. [srov. Leirman, 1996, s. 47–51] Vliv

sociotechnického paradigmatu se udržuje zejména v animačním pojetí andragogiky a v přístupech socializačních a resocializačních.

Sociotechnické paradigma ustoupilo do pozadí a bylo vystřídáno emancipačním paradigmatem. Důraz je kladen na autonomii člověka a skupiny, protože každý má právo na vlastní rozvoj v rámci lidských práv. Většina by neměla vnucovat menšině své normy a hodnoty. Vztah mezi vzdělavatelem a učícím se je více vyrovnaný než v předešlém paradigmatu, zakládá se na vzájemné závislosti a je zde mnohem zřetelnější zpětná vazba. Pozice nejsou striktně rozděleny na nadřízeného a podřízeného. [srov. Šimek, 1996, s. 6] Emancipační paradigma odpovídá Leirmanově kultuře prorocké výchovy. Tato kultura je založena na pozitivních hodnotách a humanitním přístupu, které se vštěpují prostřednictvím výchovy a vzdělávání. Hlavním požadavkem je rovnost příležitostí. Lidové univerzity, nedělní a večerní školy byly zakládány na principech prorocké kultury. [srov. Leirman, 1996, s. 69–73]

Po emancipačním paradigmatu se začíná rozvíjet paradigma komunikační, které je založeno na poznání principů komunikačního jednání pro zlepšení vztahů mezi lidmi. Vznik tohoto paradigmatu můžeme chápat jako reakci na rychlý rozvoj ve všech oblastech poznání. Nelze předvídat, jakým směrem se bude společnost rozvíjet a proto nemůžeme určit, zda vůbec, kam, koho a jak vést. Je ale možné poznávat na jakých základech, jakými formami, prostředky a s jakými významy mezi sebou lidé komunikují. Tyto poznatky nám slouží k pochopení podstaty sociálního jednání lidí. Vztah mezi vzdělavatelem a vzdělávajícím se je rovnocenný a měly by se stát partnery v komunikaci. [srov. Šimek, 1996, s. 6] Komunikační paradigma odpovídá Kultuře komunikativního vzdělávání, jak ji vymezil Leirman. Tato kultura je založena na dialogu, z kterého pramení osvobození lidí. Hlavní kategorií komunikativní kultury je vzdělávání, které je vnímáno jako otevřené, zkušenostní a vycházející z empatie. Komunikativního vzdělávání posiluje individuální, sociální a kulturní životní svět člověka. [srov. Leirman, 1996, s. 95–98]

Nelze určit, které paradigma je správné a které upřednostnit. Sociotechnické paradigma navzdory tomu, že je historicky překonáno, zůstává v základech andragogického působení a částečně určuje charakter andragogiky jako vědy. Každé z daných paradigmat má jistou důležitost pro různě pojímaný předmět andragogiky. [srov.

Šimek, 1996, s. 6]

Z výše uvedeného je patrné, že andragogika má charakter aplikované vědy. Její poznatky využívá praxe a zároveň své poznatky rozvíjí na základě formulovaných společenských potřeb. Andragogika je induktivní vědou, jelikož svůj předmět odvozuje z identifikovaných problémů, které se vynořují ve společnosti. Teoretické zobecnění problémů hledá až dodatečně. Do jisté míry je vědou normativní, což je dáno vlivy sociotechnických přístupů, které stanovují cíle, jichž se musí dosáhnout a navíc určují techniky a metody, které budou použity pro dosažení cílů. Tím se z cílů stávají normy, které je nutné respektovat. Andragogika je problémově a synteticky orientována, čímž se podstatně odlišuje od řady humanitních věd. Na problém se dívá celostně, z mnoha různých úhlů pohledu a využívá poznatky hned několika věd. Je tedy větší šance, že nalezne úspěšné řešení. [srov. Bartoňková, Šimek, 2002, s. 29]

Integrální andragogika se neomezuje na jeden paradigmatický přístup, ale používá všechny podle oblasti, v které působí. Paradigmata jsou také propojena s různými profilacemi andragogiky. Sociotechnické paradigma vystupuje do popředí v profilaci Personální management či v zaměření na vzdělávání dospělých, emancipační přístup je patrný v profilaci Sociální práce a komunikační paradigma lze spatřit ve všech profilacích a zaměřeních andragogiky.

5 Kurikulum integrální andragogiky

Při tvorbě kurikula se musíme řídit určitým postupem. Zvolila jsem dělení kurikula dle časových rovin na zamýšlené, realizované a dosažené. Pod každou touto rovinou se skrývají odlišné skutečnosti. V zamýšlené rovině je rozpracována koncepční a projektová forma kurikula, které jsou zásadní pro realizovanou rovinu. V projektové formě se odráží konkrétní koncepce kurikula, z kterých vznikají studijní plány pro obor Sociologie a andragogiky. Realizační rovina odpovídá realizované formě kurikula, tedy používání určitých metod ve výuce, samotný koncept výchovy a jednotlivé přístupy učitelů. Dosažená rovina je odrazem předešlých rovin, z které můžeme odvodit funkčnost celého kurikula. Do dosažené roviny kurikula je zahrnuta výsledková a efektivní forma. Jedná se o skutečně získané vědomosti vzdělávajících se a jejich profesní uplatnění.

5.1 Zamýšlené kurikulum

Zamýšlené kurikulum v sobě zahrnuje koncepční (doporučené) a projektovou formu kurikula. Tato rovina kurikula se týká cílů a konkrétní podoby těchto cílů v určitém studijním plánu či konkrétním předmětu. [srov. Maňák, 2008, s. 21]

5.1.1 Koncepční forma kurikula

V České republice koncepční (doporučené) kurikulum zastupuje Bílá kniha, kde jsou uvedeny obecné cíle vzdělávání a výchovy. Na vzdělávání se zde nahlíží z perspektivy celoživotnosti a na člověka jako společenskou bytost ve své celistvosti. Strategie uplatňovaná ve výchově a vzdělávání by měla vycházet z individuálních i společenských potřeb. [srov. Bílá kniha, 2001, s. 13] Výchova je v tomto dokumentu pojímána široce zcela v souladu s andragogickým pojetím. Výchova je tedy personalizací (formováním osobnosti jako společenské bytosti), socializací (vpravováním člověka do společnosti) i enkulturací (vpravováním člověka do kultury). [srov. Jochmann, 1994, s. 16]

Vzdělávání je zaměřeno na osobní rozvoj, začleňování do společnosti,

formování občana i na přípravu pro pracovní dráhu. Z těchto rovin se odvozují obecné cíle vzdělávacích institucí jako rozvoj lidské individuality, zprostředkování kultury, posilování soudržnosti společnosti, podpora demokracie a zvyšování zaměstnatelnosti. Lidský kapitál se stal nejcennějším prvkem společnosti a je důležité do něj investovat. [srov. Bílá kniha, 2001, s. 15–16] Požadavek rozvoje a investice do lidského kapitálu je obsažen v samém jádru andragogiky, která se předmětně zajímá o mobilizaci lidského kapitálu v prostředí trvalé sociální změny. [srov. Šimek, 1996, s. 3]

V Bílé knize je rozpracována problematika celého vzdělávacího systému. Terciální stupeň vzdělávání je specifický v tom, že se zde vzdělávají již dospělí lidé, s plnou právní odpovědností, samostatní v rozhodování a s výraznou motivací a specifickým přístupem ke vzdělání. Hlavním cílem je příprava absolventů pro trh práce, kde se dokáží uplatnit a stát se zaměstnatelnými. V institucích terciálního vzdělání by měli získat znalosti a dovednosti, které jim umožní uplatnit se v měnících se podmínkách praxe. Dalšími cíli v oblasti terciálního vzdělávání je umožnění rovného přístupu ke vzdělávání, prostupnost studijních programů a rozšíření nových forem studia. [srov. Bílá kniha, 2001, s. 63–68]

5.1.2 Projektová forma kurikula

Zatímco koncepční forma kurikula je jakýmsi obecným rámcem platným pro celý vzdělávací systém, projektová forma kurikula se vztahuje ke konkrétnímu vzdělávacímu programu dané školy. [srov. Maňák, 2008, s. 21]

Při tvorbě kurikula integrální andragogiky je základním východiskem profil absolventa, představa o jeho osobnostních i odborných kvalitách, rozvíjení klíčových kompetencí. Andragogika jako studijní obor by měla připravovat odborníky pro koncepční, řídicí a realizační činnosti v dané společenské oblasti. Studijní obor musí reagovat na požadavky vycházející z praxe. Studenti, kteří vystudují tento obor, by se měli stát kvalifikovanými činiteli andragogického působení (vzdělavatel, řídicí pracovník, personalista, sociální pracovník, atd.). Kvalifikační profil by měl obsahovat všeobecné, odborné, andragogické vzdělání a osobnostní vlastnosti. V kvalifikačním profilu jsou velmi důležité klíčové kompetence, kterými rozumíme např. komunikativní dovednosti, personální a interpersonální dovednosti, kreativitu, adaptabilitu, schopnost

řešit problémy a problémové situace, práci s informacemi a využívání informačních technologií. Velkým přínosem jsou i vlastní životní zkušenosti a praktické dovednosti. [srov. Bartoňková, Šimek, 2002, s. 33–34]

5.1.2.1 Východiska pro tvorbu kurikula integrální andragogiky

Kurikulum andragogiky vychází z jejího vědního charakteru. V oblasti praktické činnosti nabývá andragogika normativního charakteru, jelikož cíle, které stanovuje mnohdy přerůstají v normy. Normativnost andragogiky můžeme odvodit ze základních teoretických východisek a kategorií. Andragogika jako vědní obor nadále zůstává praktickou vědou. Své poznatky, cíle i obsahy vzdělávání odvozuje z praxe. [srov. Šimek, 2003, s. 92]

Andragogika jako studijní obor vznikl především jako reakce na požadavky praxe, z čehož vyplývá, že kurikulum by mělo být otevřené. Mezioborovost andragogiky se odráží v konceptech kurikula. V kurikulu musí být zahrnuty poznatky jiných věd, které dotváří celistvost andragogiky. Obecným cílem je získání poznatků z širokého spektra věd. Důraz se klade především na osvojení pojmů, tedy získání komunikačních dovedností a propojování vědomostí z různých oblastí vědění. „Andragogika jako obor studia na vysokých školách nemůže být konstituována jako rigidní, uzavřený systém poznatků a dovedností integrovaných z příslušných opěrných disciplín a spojených určitou společnou andragogickou bází. Při širokém, transdisciplinárním pojetí oboru se tato báze obtížně definuje, pokud vůbec je možné ji identifikovat. Chápeme-li ji však spíše jako specifickou optiku vidění problémů s nimiž se sociální aktér vyrovnává (a jejichž identifikaci a řešení si andragogika klade za cíl), umožňuje nám to vytvoření otevřeného curricula, kde hlavní důraz je kladen na vytvoření komunikačních dovedností andragoga v procesu nepřetržité sociální změny. Tyto komunikační dovednosti vycházejí z požadavku potřeby mezioborového přístupu k řešení příslušných problémů (andragog – sociální pracovník musí dokázat kvalifikovaně komunikovat nejen se svým klientem, ale i s právníkem, psychiatrem, lékařem, pedagogem apod., andragog – personalista komunikuje s techniky, manažery, právníky, ekonomy).“ [Šimek, 1998, s. 81]

Kurikulum integrální andragogiky vychází z širokého pojetí výchovy, jejíž

náplní je péče, edukace a vzdělávání. Obecným cílem andragogiky je studium výchovy dospělých ve všech oblastech. Andragogika řeší, kdo je objektem výchovy, jaké výchovné faktory (činitelé i vlivy) vstupují do tohoto procesu, jak probíhá výchovný proces a také se zabývá tím, jak prostředí, v kterém výchovný proces probíhá na něj působí. Andragogika tedy všechny své poznatky vztahuje ke kategorii výchovy. [srov. Jochmann, 1992, s. 17]

Z akčního pole integrální andragogiky lze vymezit instituce, v kterých probíhá výchova a vzdělávání dospělých. Od těchto institucí se v podstatě odvodily čtyři profílance oboru Andragogika. Profílance Vzdělávání dospělých je reakcí na potřeby instituce dalšího a mimoškolního vzdělávání, profílance Personální management vznikla z potřeb podnikové a pracovní sféry, profílance Sociální práce reaguje na širokou oblast sociální péče a sociální práce, profílance Kulturologie se odvodila z institucí kulturních a kulturně výchovných zařízení.

Všechny tyto skutečnosti se odrážejí v koncepci studijního plánu.

5.1.2.2 Kurikulum – studijní program, projekt, plán

Studijní obor a studijní plány prošly od svého vzniku mnohými změnami. Jak již bylo řečeno, od počátku vzniku Katedry sociologie a andragogiky se obor Andragogika studoval ve spojení s oborem Sociologie, jak také vyplývá z názvu katedry. Studijní program vychází z koncepce andragogiky doc. V. Jochmanna.

Studijní program je chápán jako zamýšlené kurikulum andragogiky, do kterého dále řadíme učební osnovy a učební texty. Studijní plány by měly reflektovat požadavky kladené na studenty, kteří se budou chtít uplatnit v praxi. Důležité je ujasnit si, jaké vědomosti, dovednosti by měl student získat a jaké hodnoty a postoje by si měl osvojit, aby se uplatnil v rychle se měnících společenských podmínkách.

V integrální andragogice se vymezily čtyři profílance, které pokrývaly celou šíři sociálního prostoru. Profílance andragogiky vznikly ze spojení opěrných věd, sociologie, psychologie, pedagogiky a z nich odvozených aplikovaných disciplín. Do vnitřní struktury těchto profílací jsou vždy zahrnuty jak obecné tak i specializované předměty.

Management vzdělávání dospělých v sobě zahrnuje obecnou sociologii,

sociologii výchovy a vzdělávací politiku, obecnou psychologii, pedagogickou psychologii a psychologii učení a vzdělávání dospělých, obecnou pedagogiku, teorii výchovy dospělých a teorii vzdělávání dospělých.

Management sociální práce se skládá z obecné sociologie, sociologie politiky a sociální politiky, obecné a aplikované psychologie, psychoterapie a psychologického poradenství, obecné pedagogiky, sociální andragogiky a andragogiky péče.

V managementu lidských zdrojů je obsažena obecná sociologie, sociologie práce a sociologie podniku, obecná psychologie, psychologie práce a aplikované psychologie, obecná pedagogika, personalistika a péče o pracující.

V posledním konstrukt, managementu kultury a osvěty, je zařazena obecná sociologie, sociologie kultury a kulturní politika, obecná psychologie, aplikované psychologie a psychologie umění, obecná pedagogika, teorie osvěty a kulturní management. [srov. Bartoňková, Šimek, 2002, s. 11]

Ve studijním roce 1999/2000 Katedra sociologie a andragogiky zajišťovala magisterské pětileté studium a garantovala distanční formu bakalářského studia Andragogiky v profilaci na Personální management a distanční formu bakalářského studia Sociální práce. Magisterské studium bylo dvouoborové, obor Sociologie směřoval k pochopení aktuálních jevů a procesů spojených s transformací české společnosti. Student získal přehled v sociologických teoriích, v oblasti politiky, kultury a ekonomiky a základní dovednosti pro sociologický výzkum. Obor Andragogika byl zaměřen na teoretické i praktické problémy při orientaci člověka v procesech sociální změny, zejména mobilizaci lidského kapitálu. Andragogika se profilovala do čtyř základních specializací, které pokrývaly celou problematiku lidského kapitálu a jeho zdrojů. Jednalo se o profilace: vzdělávání dospělých, personální management, sociální práce a kulturologie. Studium bylo rozčleněno do tří studijních bloků. První studijní blok odpovídá prvnímu ročníku studia. Druhý a třetí ročník studia je spojen do druhého studijního bloku, v kterém si student vybíral volitelné předměty dle své profilace. Druhý studijní blok se uzavíral soubornou postupovou zkouškou z každého studijního oboru. Souborná postupová zkouška ze sociologie se skládala z Obecné sociologie, Klasické sociologické teorie, Metodiky sociologické práce a analýzy dat, kde je součástí obhajoba projektu sociologického výzkumu. Z Andragogiky musí student složit zkoušku z Obhajoby písemné práce, Andragogiky, Psychologie a z volitelné disciplíny

podle profilace. Třetí studijní blok trval čtyři semestry. I zde si student vybírá ze čtyř profilací andragogiky. Třetí studijní blok se uzavíral státní závěrečnou zkouškou z každého oboru. Zkouška se skládá z Obhajoby diplomové práce, ze Sociologické teorie a z jedné volitelné disciplíny, kde si student vybírá mezi Sociologií práce a podniku, Sociologií kultury, Sociologií rodiny, Sociologií politiky, Sociologií výchovy, Sociologií životního způsobu a sociální stratifikace či Sociální deviace. Dále musel student složit zkoušku z Obecné andragogiky a z volitelné disciplíny podle profilace (Vzdělávání dospělých, Kulturologie, Sociální práce, Personální management). Distanční jednooborové tříleté studium andragogiky v profilaci na Personální management bylo rozloženo do třech studijních bloků. Na rozdíl od prezenčního studia, kde byl v prvním studijním bloku kladen důraz na získání obecných vědomostí, v distančním studiu byl první rok zaměřen na aplikované předměty, které jsou využitelné v praxi a teprve v druhém studijním bloku se student seznamuje s obecnými předměty. Cílem studia bylo poskytnutí znalostí v oblasti andragogické, sociologické a psychologické problematiky lidských zdrojů v hospodářské praxi, ve veřejné správě a v neziskovém sektoru. Studium bylo ukončeno státní bakalářskou zkouškou z Integrované andragogiky, Základů sociologie nebo Základů psychologie, Personálního managementu a Obhajoby bakalářské práce. V distančním jednooborovém studijním programu Sociální práce se uplatňoval koncept podobný prezenčnímu studiu, tedy v prvním roce zaměřený na obecné předměty, ve druhém a třetím studijním roce byl kladen důraz na praktické zaměřené předměty. Studium rozvíjelo kompetence pro kvalifikovaný výkon sociální práce ve státní správě, samosprávě i nestátních organizacích, podložených teoretickými znalostmi z oblasti sociální práce a praktickými dovednostmi v jednání s klienty i jinými subjekty. Studenti po třetím roce studia skládali státní bakalářskou zkoušku z Teorie a metody sociální práce, Sociální politiky, Základů psychologie a Obhajoby závěrečné bakalářské práce. [srov. Studijní plány, 1999, s. 205–225] Tato forma distančního vzdělávání se uchovala dodnes.

V roce 2003/2004 se začal realizovat nový studijní program, ve kterém již bylo možné studovat pouze dvě profilace v oboru Andragogika, a to Personální management a Sociální práce. Stále se jednalo o pětileté dvouoborové magisterské studium. Druhý blok se stejně jako v předešlých letech ukončoval soubornou postupovou zkouškou. I v dalších letech dobíhal starý studijní program Andragogika, ve kterém byly zachovány

všechny čtyři profilace. Distanční obory Sociální práce a Andragogika v profilaci na Personální management se nezměnily, jen místo názvu distanční forma studia se začalo používat označení kombinovaná forma studia. V kombinované formě studia se v tomto roce začalo realizovat Navazující magisterské jednooborové tříleté studium, a to Andragogika v profilaci na Vzdělávání dospělých. Tento studijní program se ukončoval Státní závěrečnou zkouškou z Andragogiky, Vzdělávacích strategií, Obhajoby diplomové práce a volitelné disciplíny z výběru Klasické i současné vzdělávací technologie, Sociální souvislosti vzdělávání nebo Firemní vzdělávání. [srov. Studijní plány, 2003, s. 242–253] Studium tohoto programu umožňovalo studentům získat hlubší náhled do oblasti teorie andragogiky a různých technik používaných v praxi vzdělávání dospělých.

Velká změna nastala v roce 2004/2005, kdy se akreditovalo samostatné bakalářské a magisterské studium. Bakalářské studium bylo zakončeno státními závěrečnými zkouškami z Andragogiky, Psychologie dospělých a Teorie celoživotního vzdělávání a Vzdělávacích strategií, dále z Obecné sociologie, Dějin sociologických teorií 19. a 20. století, Metod a technik sociologického výzkumu a z Obhajoby závěrečné bakalářské práce. V navazujícím magisterském dvouletém studiu si studenti vybírají profilaci, kdy mohou volit mezi Personálním managementem a Sociální prací. Studium se uzavírá státní závěrečnou zkouškou z předmětu Integrální andragogika, Personální management nebo Sociální práce (dle vybrané profilace), Teorie a metoda v sociologii, jedna volitelná disciplína z výběru Sociální deviace, Sociologie kultury, Sociologie práce a podniku, Sociologie politiky a Obhajoba diplomové práce. [srov. Studijní plány, 2004, s. 239–248] Tento koncept je na Katedře sociologie a andragogiky uplatňován dodnes a zachoval se téměř v nezměněné formě.

I když byl obor zprvu koncipován jako pětiletý obor, předměty se příliš nezměnily. Předměty typické pro dvě zaniklé profilace, vzdělávání dospělých a kulturologie, byly ve velké míře přesunuty mezi volitelné předměty a některé byly zcela zrušeny. Zánik těchto dvou profilací může souviset s poptávkou na pracovním trhu. Absolventi specializovaní na kulturologii nenacházeli příliš uplatnění v praxi. Samostatná profilace vzdělávání dospělých se jevila jako bezpředmětná, jelikož se studenti s obecnými předměty teorie výchovy a vzdělávání dospělých setkávají již od prvního ročníku. Dostatečné znalosti z této oblasti získávají po celou dobu studia.

První studijní blok v prezenční formě studia je od začátku zaměřen na předměty, které seznamují studenta se základními poznatky andragogiky a sociologie. Koncepce prvního bloku je zcela v souladu s transdisciplinarností andragogiky jak ji identifikoval Šimek (viz. kapitola 4.3). Jsou zde zahrnuty předměty z oblasti filozofie (dříve dějiny filozofie, dnes Filozofie a etika), kulturní antropologie, metodologie, demografie a samozřejmě sociologie a andragogiky. Prostor byl ponechán také seminářům, kde se studenti mají naučit odborně psát, pracovat s informacemi a diskutovat, čímž by měli rozvíjet své komunikační dovednosti. V tomto bloku ještě studenti nemají možnost volit si předměty.

Druhý studijní blok je čtyřsemestrální. V tomto bloku je navazováno na vědomosti z prvního roku studia. Předměty sociologické, andragogické jsou rozvíjeny více do hloubky a studenti se začínají seznamovat s psychologickými disciplínami. Do studijního plánu je zahrnuta Statistika analýzy dat i cizí jazyk. Aplikované sociologické disciplíny jako sociologie kultury a sociologie životního způsobu, které byly řazeny ve studijních letech 1999 – 2002 mezi povinné předměty, byly v dalším roce realizovány v třetím studijním bloku magisterském studiu, a to v sekci volitelných předmětů. Je to logický krok po zániku dvou profilací. Do studijního roku 2002/2003 si museli studenti v třetím ročníku oboru Andragogika vybrat ve volitelných předmětech pouze ty předměty, které odpovídaly jejich profilaci. Z vybraných předmětů pak skládali soubornou postupovou zkoušku. Povinně volitelné předměty spadající do profilace Vzdělávání dospělých nezanikly. Teorie celoživotního vzdělávání se stala povinným předmětem v druhém studijním bloku a Technologie vzdělávání dospělých byla několik let realizována jako volitelný předmět druhého studijního bloku. Dnes si studenti nemají možnost zapsat tento předmět, což může souviset s odchodem doc. Bočkové. Předmět Kulturologie a Kulturní práce byly se zánikem profilace Kulturologie zrušeny. Profilace Sociální práce byla zachována. Předmět Sociální politika se stal povinným předmětem ve třetím studijním bloku (dnes navazující magisterské studium) a předmět Teorie a metody sociální práce zůstal jako povinně volitelný předmět pro danou profilaci v třetím bloku studia. V profilaci na Personální management studenti museli absolvovat předmět Organizační chování, což se nezměnilo a pak také Personální management, který se dnes nazývá Řízení lidských zdrojů. Oba předměty se studují jako povinně volitelné pro danou profilaci v navazujícím magisterském studiu. (viz přílohy)

Ve třetím studijním bloku došlo k největším změnám po zrušení profilace Kulturologie a Vzdělávání dospělých. Z profilace Kulturologie se zachoval předmět Estetika a teorie umění, který si mohou studenti zapsat v druhém studijním bloku jako volitelný předmět. Sociologii kultury byl ponechán prostor ve volitelných předmětech oboru Sociologie v navazujícím magisterském studiu. Ve Vzdělávání dospělých zanikl pouze předmět Výchova v dospělosti. Firemní vzdělávání bylo zařazeno mezi povinné předměty. Psychologie učení a vzdělávání a Gerontagogika jsou zařazeny do druhého studijního bloku jako povinný předmět a volitelný předmět. V profilaci Sociální práce se předměty nezměnily. I nadále se studuje Teorie a metody sociální práce, Psychopatologie (dříve Patopsychologie a psychiatrie), Právo pro sociální pracovníky, Profilový seminář. Sociálně psychologický výcvik byl přeřazen mezi volitelné předměty v rámci bakalářského studia. Personální management si také téměř zachoval svou původní formu. Organizační chování, Řízení lidských zdrojů (dříve odpovídalo Personálnímu managementu) a Profilový seminář se vyučují nadále, Sociologie podniku a Sociologie práce jsou zařazeny mezi volitelné předměty do oboru Sociologie a vznikl také nový předmět Právo pro personalisty. [srov. Studijní plány, 2003, s. 239–254]

Z výše uvedeného vyplývá, že koncepce oboru zůstala téměř stejná a po zániku dvou profilací byla snaha odpovídající předměty zachovat. Dalo by se říci, že některé předměty přešly do oblasti sociologie, což andragogiku ještě více se sociologií provázalo.

5.2 Realizované kurikulum

Toto kurikulum postihuje vzdělávací obsah, který vzdělavatel skutečně realizuje, zahrnuje také vzdělavatelovu přípravu na výuku a metody, které ve výuce používá. Realizované kurikulum by mělo odpovídat obecným cílům stanovených v projektové formě kurikula. [srov. Maňák, 2008, s. 21] Na vysokých školách se vzdělavatelé setkávají s mladými dospělými, kteří pocházejí z různorodého prostředí, mají své zkušenosti a přistupují zodpovědněji ke svým životům. Podstatné je zdůraznit, že tito lidé vstupují do vzdělávacího procesu zcela dobrovolně a měli by být tedy i dostatečně motivováni k získávání vědomostí.

Ve vzdělávacím procesu jsou zdůrazňováni tři základní činitelé, vzdělávací

obsah, vzdělavatel a vzdělávající se. Zásadní je vztah vytvořený mezi vzdělavatelem a vzdělávajícím se. Mezi těmito činiteli vzniká vzájemná interakce. [srov. Bočková, 1983, s. 43–44] Na Katedře sociologie a andragogiky jsou využívány základní metody výuky, přednáška a seminář. Přednáška je typickým příkladem aplikace didaktických metod ve vzdělávání. Vztah mezi učitelem a žákem je nerovný a cílem je zde předání nových poznatků. Zpětná vazba zde chybí. V semináři vzniká vyrovnanější vztah mezi vzdělávajícím se a vzdělavatelem. Tato forma výuky je založena na vzájemné interakci, kdy se prodiskutovávají témata a společně se promýšlejí. Účastník dostává zpětnou vazbu okamžitě. Dochází k rozvoji komunikačních dovedností a je zde možnost propojení znalostí získaných v jiných oblastech. Vybraná metoda výuky souvisí s cílem, kterého je třeba dosáhnout. V obecných předmětech, kde se student musí seznámit s novými pojmy, koncepty, je přednáška užitečnou metodou výuky. Existuje také kombinace přednášky se seminářem. Tato metoda výuky se používá tam, kde je důležité nabyté znalosti aplikovat na praktické využití nebo pokud chce vzdělavatel posílit zpětnou vazbu od učících se. Poslední formou výuky, která však není příliš častá je cvičení (výcvik). Cvičení je založeno na aplikaci získaných znalostí a jejich využití v praxi. Jedná se o zkušenostní formu vzdělávání.

5.3 Dosažené kurikulum

V této rovině jsou podstatné vědomosti, které si studenti osvojily ve výuce a jejich následné uplatnění v profesní sféře. Dosažené kurikulum v sobě zahrnuje také hodnocení studentů v podobě známek či diplomů. [srov. Walterová, 1994, s. 17] Úroveň znalostí studentů získaných na přednáškách je ověřována u zkoušek, kolokvií a zápočtů, které mohou mít formu ústní či písemné formy. Celková úroveň jejich znalostí je hodnocena ve formě státních závěrečných zkoušek, kde se ověřuje jak jejich písemný projev (bakalářská či diplomová práce), tak i ústní projev. Studenti jsou ohodnoceni udělením diplomu. Zásadním ohodnocením jejich vědomostí je schopnost využít získané znalosti v praxi a tedy uplatnitelnost v pracovní sféře.

Obor Andragogika vychází z požadavků praxe. Je koncipován na základě širokého akčního pole. Absolventi mohou nalézt uplatnění v podnikové sféře, v personalistice, v oblasti sociální práce a sociální péče, ve vzdělávacích institucích

zaměřujících se na dospělé a v mnoha dalších oblastech. Možnost jejich uplatnění je mnohem širší vzhledem ke skutečnosti, že s oborem Andragogika vystudovali i obor Sociologie.

Na závěr bych chtěla poukázat na některé důležité aspekty, které se odrážejí v kurikulu integrální andragogiky. Integrální andragogika je založena na širokém pojetí výchovy. Náplň výchovy, edukace, péče a vzdělávání, se promítá do konceptu oboru Andragogika. Edukační dimenze vystupuje do popředí v profilaci Sociální práce v oblasti rekvalifikačních či resocializačních procesů. Oblast péče je nejvíce patrná při práci se seniory, tedy i v předmětech, které se zabývají problematikou seniorského věku. Jedná se např. o Gerontologii, Gerontagogiku a Problémy zdraví a nemoci. Do dimenze vzdělávání lze zahrnout v podstatě všechny teoretické předměty, které umožňují rozvoj teoretických znalostí s možností aplikace v oblasti praxe.

Obor Andragogika na Katedře sociologie a andragogiky se opírá o poznatky základních antropologických věd, které vytváří její komplexní charakter. Tato komplexnost oboru se odráží v jeho studijních plánech, především v prvním ročníku studia, v kterém jsou zahrnuty disciplíny z oblasti filozofie, etiky, antropologie, psychologie, metodologie i samotné andragogiky.

Předmětné vymezení andragogiky jako vědy o mobilizaci lidského kapitálu se odráží především v koncepci profilace Personální management, a to zejména v předmětech Řízení lidských zdrojů a Sociální politika propojenými s poznatky z ekonomie a sociologie. Ve vymezení andragogiky jako vědy o orientování člověka v kritických uzlech jeho životní dráhy je kladen důraz na péči. Oblast péče je zahrnuta v mnoha předmětech, v Psychologii životní cesty, Poradenském vztahu a ve všech psychologických disciplínách i v obou profilacích. Dimenze péče je přítomna ve všech prakticky zaměřených předmětech. V integrální andragogice zabývající se sociálními a individuálními souvislostmi změn syntetického statusu vystupují do popředí vědomosti z oblasti práva, ekonomie, psychologie, ale i sociologie a andragogiky. Jedná se o komplexní přístup k problematice, ve kterém jsou využívány veškeré získané poznatky.

Koncepce integrální andragogiky je stěžejní při projektování kurikula. Veškeré poznatky andragogiky jako vědy jsou zahrnuty do studijních plánů oboru Andragogika.

6 Závěr

Práce popisuje kurikulum integrální andragogiky na Katedře sociologie a andragogiky. Pro ucelený náhled na problematiku kurikula bylo důležité vymezit kurikulum jak terminologicky, tak z různých směrů, které chápání a pojmání kurikula ovlivnily.

Současná podoba kurikula integrální andragogiky se začala vyvíjet po roce 1989, kdy vznikl obor Andragogika. Kurikulum bylo formováno na základě požadavků z oblasti praxe, stejně jako samotný obor. Kurikulum integrální andragogiky respektuje obecné cíle stanovené v Bílé knize (konceptní forma kurikula). Projektová forma kurikula reflektuje požadavky praxe a vychází z pojetí integrální andragogiky jak ji vymezil doc. V. Jochmann. Jeho pojetí andragogiky se odráží v celkové koncepci oboru, ať už se zaměříme na široké pojetí výchovy, jeho vizi o propojení sociologie s andragogikou, či přípravě studentů pro oblast praxe v různých institucích.

Studijní plány odpovídají praktickému zaměření andragogiky. Studium není koncipováno jako úzce zaměřené, ale je pojmáno široce a zahrnuje v sobě poznatky z mnoha věd, které jsou důležité pro přípravu odborníků v různorodých oblastech působení. Změny, které nastaly ve studijních plánech oboru Andragogika nejsou nijak zásadní a spíše souvisely se zánikem profilace Kulturologie a profilace Vzdělávání dospělých. I když v kurikulu integrální andragogiky nedošlo k velkým změnám, neznamená to, že je koncipováno jako uzavřené. Naopak, kurikulum integrální andragogiky je otevřené, schopné přijímat výzvy a požadavky přicházející zvenku.

Pálková Jana

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI
Filozofická fakulta
Katedra sociologie a andragogiky

Kurikulum andragogiky Univerzity Palackého Olomouc

Vedoucí bakalářské diplomové práce: Mgr. Vít Dočekal

Počet znaků: 88 496

Počet slov: 11 989

Počet stran: 45

Počet příloh: 4

Počet titulů použité literatury: 26

Klíčová slova: paradigmata, kurikulum, formy kurikula, integrální andragogika, výchova, profilace andragogiky, studijní plány

Anotace

Bakalářská práce se zabývá současnou podobou kurikula andragogiky na Katedře sociologie a andragogiky. Práce je zaměřena na teoretické ukotvení a objasnění termínu kurikulum. Velká pozornost je věnována koncepci integrální andragogiky jak ji vymezil doc. V. Jochmann a jeho pokračovatel prof. D. Šimek. Cílem práce je objasnění kurikula andragogiky a jeho východisek s odkazem na konkrétní studijní plány oboru Andragogika.

Pálková Jana

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI
Filozofická fakulta
Katedra sociologie a andragogiky

Curriculum of Andragogy in Palacký University Olomouc

Thesis Supervisor: Mgr. Vít Dočekal

Characters: 88 496

Number of words: 11 989

Number of pages: 46

Number of attachments: 4

Number of titles of literature: 26

Keywords: paradigms, curriculum, form of curriculum, integral andragogy, education, profiling of Andragogy, study plans

Annotation

Publication deals with the current form of Andragogy curriculum at the Department of Sociology and Andragogy. Publication is focused on a theoretical point of clarification of the term curriculum. Great attention is paid to the concept of integral Andragogy as defined by Assoc. V. Jochmann and his successor Prof. D. Šimek. This thesis aims to clarify the Andragogy curriculum and its background with reference to specific study plans andragogy.

Seznam použité literatury

- BARTOŇKOVÁ, H.: *Foucaultovo andragogické kyvadlo*. 1. vyd. Praha: MJF, 2004. ISBN 80-86284-46-1.
- BARTOŇKOVÁ, H., ŠIMEK, D.: *Andragogika. Studijní texty pro distanční studium*. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého 2002. ISBN 80-244-0394-3.
- BENEŠ, M.: *Úvod do andragogiky*. 1. vyd. Praha: Karolinum, 2001. ISBN 80-7184-381-4.
- BÍLÁ KNIHA: *Národní program rozvoje vzdělávání v České republice*. 1 vyd. Praha: Tauris, 2001. ISBN 80-211-0372-8.
- BOČKOVÁ, V.: *Úvod do teorie vzdělávání dospělých*. 1. vyd. Olomouc: Rektorát Univerzity Palackého, 1983.
- BOČKOVÁ, V.: *Vzdělávání – průvodní jev života*. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého, 2002. ISBN 80-244-0441-9.
- HOMOLA, M., PETŘKOVÁ, A.: *Psychologie výchovy a vzdělávání dospělých I., psychologie dospělých*. 1. vyd. Olomouc: Rektorát Univerzity Palackého, 1985.
- ILLICH, I.: *Odškolení společnosti (polemický spis)*. 1. vyd. Praha: SLON, 2000. ISBN 80-85850-96-6.
- JOCHMANN, V.: *Integrální andragogika*. In: *Andragogika: Sborník z teoretického semináře k pojetí andragogiky v Olomouci 26. - 27. dubna 1993*. 1. vyd. Olomouc: Středisko distančního vzdělávání UP, 1994. s. 15 – 21.
- JOCHMANN, V.: *Kapitoly ze sociologie výchovy*. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého, 1969.
- JOCHMANN, V.: *Výchova dospělých – andragogika*. In: *Varia sociologica et andragogica*. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého, 1992. s. 11 – 22.
- KLEGA, V. a kol.: *Základní problémy výchovy a vzdělávání dospělých*. 1. vyd. Olomouc: Rektorát Univerzity Palackého, 1977.

- KOMENSKÝ, J. A.: *Vševýchova (Pampaedia)*. 1. vyd. Praha: Státní nakladatelství, 1948.
- KUBÁTOVÁ, H.: *Sociologie*. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého, 2009. ISBN 978-80-244-2315-9.
- KUBÁTOVÁ, H., ZNEBEJÁNEK, F.: *Základy sociologie*. 2. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého, 2008. ISBN 978-80-244-1874-2.
- LEIRMAN, W.: *Čtyři kultury ve vzdělávání*. 1. vyd. Praha: Karolinum, 1996. ISBN 80-7184-168-4.
- MAŇÁK, J., JANÍK, T., ŠVEC, V.: *Kurikulum v současné škole*. 1. vyd. Brno: Paido, 2008. ISBN 978-80-731-5175-1.
- PALÁN, Z.: *Výkladový slovník vzdělávání dospělých*. 1. vyd. Praha: DAHA, 1997. ISBN 80-902-2321-4.
- PIROHOVÁ, I.: *Kurikulum andragogiky v kontexte společenských podmínek a potřeb*. In: *Kurikulum andragogiky: sborník*. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého, 2003. s. 81 – 83. ISBN 80-244-0638-1.
- Studijní plány Katedry sociologie a andragogiky Filozofické fakulty Univerzity Palackého Olomouc.
- ŠIMEK, D.: *Kurikulum andragogiky stále skryté*. In: *Kurikulum andragogiky: sborník*. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého, 2003. s. 91 - 95. ISBN 80-244-0638-1.
- ŠIMEK, D.: *Přístupy k tvorbě curricula andragogiky*. In: *The individual and society at the turn of the century: view from both sides*. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého, 1998. s. 81.
- ŠIMEK, D.: *Základy andragogiky*. 1. vyd. Olomouc 1996.
- ŠKODA, K.: *Kapitoly z dějin andragogiky*. 1. vyd. Praha: Karolinum, 1996. ISBN 80-7184-326-1.
- ŠMÍDOVÁ, V.: *Andragogika a její vývoj a stav v ČR a SR*. Diplomová práce. Katedra sociologie a andragogiky FF UP. Olomouc 2005.

- WALTEROVÁ, E.: *Kurikulum: proměny a trendy v mezinárodní perspektivě*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 1994. ISBN 80-210-0846-6.

Seznam příloh

Příloha 1: Studijní plány oboru Sociologie a Andragogika pro rok 1999/2000

Příloha 2: Studijní plány oboru Sociologie a Andragogika pro rok 2002/2003

Příloha 3: Studijní plány oboru Sociologie a Andragogika pro rok 2005/2006

Příloha 4: Studijní plány oboru Sociologie a Andragogika pro rok 2009/2010

Přílohy

Příloha 1: Studijní plány oboru Sociologie a Andragogika pro rok 1999/2000

Obor Sociologie - Magisterské dvouoborové studium

Počet kreditů: 150

I. blok: kreditní limit: 30 kreditů

A. Základní předměty: kreditní limit 30 kreditů

Úvod do sociologie	Obecná sociologie
Metodika sociologické práce	Analýza dat a statistika
Kulturní a sociální antropologie	Teorie vědy
Logika a metodologie vědy	Společenskovědní proseminář
Demografie	Dějiny filozofie

První studijní blok se uzavírá splněním všech studijních povinností

II. blok: kreditní limit: 60 kreditů

A. Základní předměty: 57 kreditů

Analýza dat a statistika	Sociální deviace
Obecná sociologie	Sociální psychologie
Metodika sociologie práce	Sociologie kultury
Úvod do psychologie	Sociologický seminář
Sociologický proseminář	Sociologie životního způsobu
Klasické sociologické teorie – světové	Projekt sociologického výzkumu
Psychologie osobnosti	Cizí jazyk

B. Volitelné předměty: kreditní limit 2 kredity

Personální management	Technologie vzdělávání dospělých
-----------------------	----------------------------------

C. Doplnující předměty: kreditní limit 1 kredit

Psychologie životní cesty	Základy práva
---------------------------	---------------

Druhý studijní blok se uzavírá soubornou postupovou zkouškou ze sociologie, ke které se může hlásit jen ten student, který má splněny všechny studijní povinnosti II. Studijního bloku.

Předměty SPZk ze Sociologie:

Obecná sociologie	Klasické sociologické teorie
Metodika sociologické práce a analýza dat (součástí je obhajoba projektu sociologického výzkumu)	

III. blok: kreditní limit: 50 kreditů

A. Základní předměty: 41 kreditů

Sociologie kultury	Sociologie podniku
Sociologie práce	Sociologie výchovy
Sociologie rodiny	Sociologie politiky
Současné sociologické teorie	Sociální politika
Sociologie ekonomiky	Sociologická praxe
Sociologický seminář	Sociologie životního způsobu a sociální stratifikace

B. Volitelné předměty: kreditní limit: 7 kreditů

Písemná práce	Nová sociální hnutí
Sociální ekologie	

C. Doplňující předměty: kreditní limit: 2 kredity

Základy práva	Problémy sociálního soužití
---------------	-----------------------------

Třetí studijní blok se uzavírá státní závěrečnou zkouškou ze sociologie, ke které se může hlásit jen ten student, který splnil všechny studijní povinnosti a odevzdal diplomovou práci, je-li sociologie jeho diplomovým oborem.

Předměty SZZ ze Sociologie :

Obhajoba diplomové práce (je-li sociologie diplomovým oborem)

Sociologické teorie

Jedna volitelná disciplína z výběru:

Sociologie práce a podniku	Sociologie politiky
Sociologie kultury	Sociologie životního způsobu a sociální stratifikace
Sociologie rodiny	Sociální deviace
Sociologie výchovy	

Obor Andragogika – Magisterské dvouoborové studium

Počet kreditů 150

I. blok: kreditní limit: 30 kreditů

A. Základní předměty: kreditní limit 30 kreditů

Úvod do andragogiky	Kulturní a sociální antropologie
Demografie	Společenskovědní proseminář
Analýza dat a statistika	Vývoj andragogického myšlení
Logika a metodologie vědy	Dějiny filozofie
Teorie vědy	

II. blok: kreditní limit: 60 kreditů

A. Základní předměty: 50 kreditů

Analýza dat a statistika	Psychologie životní cesty
Základy andragogiky	Srovnávací andragogika

Úvod do psychologie	Andragogická praxe
Psychologie osobnosti	Písemná práce
Sociální psychologie	Cizí jazyk
Andragogický seminář	
B. Volitelné předměty: kreditní limit: 10 kreditů	
Teorie celoživotního vzdělávání*	Teorie a metoda sociální práce***
Technologie vzdělávání dospělých*	Průběžná praxe***
Kulturologie**	Personální management****
Kulturní práce**	Organizační chování****
Sociální politika***	

Pozn.:

* Povinná volba pro profilaci Vzdělávání dospělých.

** Povinná volba pro profilaci Kulturologie.

*** Povinná volba pro profilaci Sociální práce.

**** Povinná volba pro profilaci Personální management.

Druhý studijní blok se uzavírá soubornou postupovou zkouškou, ke které se může hlásit jen ten student, který má splněny všechny studijní povinnosti II. Bloku.

Předměty SPZk z Andragogiky:

Obhajoba písemné práce	Psychologie
Andragogika	Sociologie
Volitelné disciplíny podle profilace:	
Vzdělávání dospělých	Sociální práce
Personální management	Kulturologie

III. blok: kreditní limit: 50 kreditů

A. Základní předměty: 40 kreditů

Základy ekonomie	Základy práva
Podniková ekonomika	Integrální andragogika
Technologie vzdělávání dospělých*	Kulturologie**
Výchova v dospělosti*	Dějiny kultury**
Firemní vzdělávání*	Estetika a teorie umění**
Psychologie učení a vzdělávání*	Sociologie kultury**
Gerontagogika*	Sociologie umění**
Sociologie výchovy*	Profilový seminář**
Profilový seminář*	Andragogická praxe**
Andragogická praxe*	
Teorie a metoda sociální práce***	Personální management****
Patopsychologie a psychiatrie***	Organizační chování****
Právo pro sociální pracovníky***	Sociologie práce****
Problémy sociálního soužití***	Sociologie podniku****
Sociálně psychologický výcvik***	Sociologie ekonomiky****
Profilový seminář***	Firemní vzdělávání ****
Andragogická praxe***	Profilový seminář****
Průběžná praxe***	Andragogická praxe****

Pozn.:

* Profilace Vzdělávání dospělých

** Profilace Kulturologie

*** Profilace Sociální práce

**** Profilace Personální management

B. Volitelné předměty: kreditní limit 7 kredity

Písemná práce

Nová sociální hnutí

Psychologie umění

Masmédia

C. Doplnující předměty: kreditní limit 3 kredity

Třetí studijní blok se uzavírá státní závěrečnou zkouškou, ke které se může hlásit jen ten student, který splnil studijní povinnosti.

Předměty SZZ z Andragogiky:

Obhajoba diplomové práce (je-li andragogika diplomovým oborem)

Obecná andragogika

Volitelné disciplíny dle profilace studenta:

Vzdělávání dospělých

Sociální práce

Kulturologie

Personální management

Andragogika v profilaci na Personální management - Distanční jednooborové tříleté bakalářské studium

Počet kreditů: 180

1. ročník: kreditní limit: 60 kreditů

A. Základní předměty: 60 kreditů

Řízení podnikového hospodářství

Řízení jakosti

Základy tržní ekonomie

Správní právo

Řízení lidských zdrojů

Ekologie

Informatika a metodika práce

Cizí jazyk

2. ročník: kreditní limit: 60 kreditů

A. Základní předměty: 60 kreditů

Základy sociologie

Personalistika

Úvod do psychologie

Manažerské techniky

Organizační chování

Efektivní komunikace

Obchodní právo

Seminář k bakalářské práci

Personální technologie

3. ročník: kreditní limit: 50 kreditů

A. Základní předměty: 42 kreditů

Sociologie práce a podniku

Teorie sociální změny a sociální mobilizace

Sociální psychologie
Integrovaná andragogika

Sociální politika
Bakalářská práce

B. Volitelné předměty (3. ročník): kreditní limit 8 kreditů

Daňová soustava

Speciální problematika obchodního práva

Marketing

Speciální problémy sociální politiky

Speciální ekologické problémy

Sociologický výzkum

Studium je ukončeno státní bakalářskou zkouškou, ke které se může přihlásit jen ten student, který splnil všechny výše uvedené studijní požadavky a odevzdal bakalářskou závěrečnou práci v rozsahu minimálně 60 stran.

Předměty SBZk z Andragogiky v profilace na Personální management:

Obhajoba bakalářské práce

Základy sociologie nebo psychologie

Integrovaná andragogika

Personální management

Sociální práce - Distanční jednooborové tříleté bakalářské studium

Počet kreditů: 180

1. ročník kreditní limit: 60 kreditů

A. Základní předměty (1. ročník): 58 kreditů

Základy andragogiky

Sociální politika

Základy psychologie

Teorie a metody sociální práce

Základy sociologie

Supervidovaná odborná praxe

Základy práva

B. Volitelné předměty: 2 kredity

Problémy zdraví a nemoci

Metody sociologického výzkumu

2. ročník kreditní limit: 60 kreditů

A. Základní předměty (2. ročník): 58 kreditů

Ontogenetická psychologie

Teorie a metody sociální práce

Psychologie osobnosti

Sociální psychologie

Sociální politika

Seminář k bakalářské práci

Rodinné a občanské právo

Supervidovaná odborná praxe

Správní právo

B. Volitelné předměty: 2 kredity

Psychopatologie

Problémy sociálního soužití

3. ročník: kreditní limit: 60 kreditů

A. Základní předměty (3. ročník): 58 kreditů

Sociální deviance

Cizí jazyk

Kasuistický seminář

Psychosociální výcvik

Řízení lidských zdrojů
Supervidovaná odborná praxe

Trestní právo
Závěrečná bakalářská práce

B. Volitelné předměty (3. ročník): 2 kredity

Sociální práce s rodinou

Efektivní komunikace

Studium je ukončeno státní bakalářskou zkouškou, ke které se může hlásit jen ten student, který splnil všechny výše uvedené studijní požadavky a odevzdal bakalářskou závěrečnou práci v rozsahu 40-60 stran.

Předměty SBZk ze Sociální práce:

Obhajoba závěrečné bakalářské práce

Sociální politika

Teorie a metody sociální práce

Základy psychologie

Zdroj: Studijní plány Katedry sociologie a andragogiky Filozofické fakulty Univerzity Palackého Olomouc z roku 1999.

Příloha 2: Studijní plány oboru Sociologie a Andragogika pro rok 2002/2003

Sociologie I. - Magisterské dvouoborové studium (nový studijní program)

Počet kreditů: 150

I. blok: kreditní limit: 30 kreditů

A. Základní předměty: 30 kreditů

Úvod do sociologie

Základy demografie

Metody kvantitativního

Základy statistiky

sociologického výzkumu I., II.

Základy sociální a kulturní

Společenskovědní paradigmaty

antropologie I., II.

Sociologický proseminář I., II.

První studijní blok se uzavírá po splnění všech studijních povinností bloku.

II. blok: kreditní limit: 60 kreditů

A. Základní předměty: 52 kreditů

Obecná sociologie I, II

Realizace sociologického výzkumu I, II

Dějiny sociologických teorií

Sociální struktura české společnosti

19. století I, II

Sociologie ekonomiky I, II

Dějiny sociologických teorií

Sociologie rodiny

20. století I, II

Písemná práce – projekt sociologického

Statistická analýza dat I, II

výzkumu

B. Volitelné předměty: 6 kreditů

Sociální hnutí

Gender studies I, II

Sociální kritiky moderní

Cizí jazyk I, II

společnosti I, II

C. Doplnující předměty: 2 kredity

Z nabídky UP

Druhý studijní blok se uzavírá Soubornou postupovou zkouškou, ke které se může přihlásit jen ten student, který splnil všechny studijní povinnosti druhého bloku.

Předměty Souborné postupové zkoušky:

Obecná sociologie

Dějiny sociologických teorií 19. a 20. století

Metody a techniky sociologického výzkumu

Obhajoba písemné práce – projektu sociologického výzkumu

III. blok: kreditní limit: 60 kreditů

A. Základní předměty: 50 kreditů

Sociální deviace I, II

Specifické techniky analýzy dat

Sociologie kultury I, II
Sociologie práce
Sociologie podniku
Současný sociologický diskurs I, II
Integrované výzkumné postupy I, II

Sociologie životního způsobu
Sociologie výchovy
Sociologie politiky I, II
Proměny modernity
Diplomová práce

B. Volitelné předměty: 8 kreditů

Sociologie umění
Sociologie etnik I, II

Sociální ekologie I, II

C. Doplňující předměty: 2 kredity

Z nabídky UP

Třetí studijní blok se uzavírá Státní závěrečnou zkouškou, ke které se může přihlásit jen ten student, který splnil všechny studijní povinnosti třetího studijního bloku.

Předměty SZZk:

Obhajoba diplomové práce (je-li sociologie diplomovým oborem)

Současný sociologický diskurs

Proměny modernity

Jedna volitelná disciplína z výběru:

Sociologie práce a podniku

Sociologie kultury

Sociologie výchovy

Sociologie politiky

Sociologie životního způsobu

Sociální deviace

Andragogika I. - Magisterské dvouoborové studium – vázaná kombinace se studijním programem Sociologie I. (nový studijní program)

Počet kreditů: 150

I. blok: kreditní limit: 30 kreditů

A. Základní předměty: 30 kreditů

Úvod do andragogiky

Filozofie a etika I, II

Metodologie vědy

Vývoj andragogického myšlení I, II

Úvod do psychologie

Andragogický proseminář I,II

První studijní blok se uzavírá po splnění všech studijních povinností bloku.

II. blok: kreditní limit: 60 kreditů

A. Základní předměty: 52 kreditů

Obecná andragogika I, II

Psychologie osobnosti

Sociální psychologie

Základy managementu I, II

Vzdělávací strategie

Teorie celoživotního vzdělávání

Psychologie životní cesty

Psychologie učení a vzdělávání

Základy práva I

Základní andragogický seminář I, II

Problémy zdraví a nemoci
Andragogická praxe

Písemná práce andragogická

B. Volitelné předměty: 6 kreditů

Gerontologie

Gerontagogika

Estetika a teorie umění

Sociálně psychologický výcvik

Cizí jazyk I, II

C. Doplnující předměty: 2 kredity

Z nabídky UP

Druhý studijní blok se uzavírá Soubornou postupovou zkouškou, ke které se může přihlásit jen ten student, který splnil všechny studijní povinnosti druhého bloku.

Předměty Souborné postupové zkoušky:

Obhajoba písemné práce

Andragogika

Psychologie dospělých

Teorie učení a vzdělávání dospělých

III. blok: kreditní limit: 60 kreditů

A. Základní předměty: 34 kreditů

Základy práva II

Sociální politika I, II

Psychologie učení a vzdělávání

Základy ekonomie

Ekonomika v praxi

Profesní vzdělávání dospělých

Integrální andragogika I, II

Deviantní chování I, II

Poradenský vztah

Diplomová práce

B. Volitelné předměty: 26 kreditů

Řízení lidských zdrojů I, II*

Organizační chování*

Právo pro personalisty I, II*

Profilový seminář I, II**

Teorie organizace I, II*

Andragogická praxe*

Teorie a metody sociální práce I, II**

Psychopatologie I, II**

Právo pro sociální pracovníky I, II**

Profilový seminář I, II**

Andragogická praxe – průběžná I, II**

Andragogická praxe – souvislá**

Pozn.:

* povinně zapisují studenti profilace Personální management

** povinně zapisují studenti profilace Sociální práce

C. Doplnující předměty: 2 kredity

Z nabídky UP

Třetí studijní blok se uzavírá Státní závěrečnou zkouškou, ke které se může přihlásit jen ten student, který splnil všechny studijní povinnosti třetího studijního bloku.

Předměty SZZk:

Obhajoba diplomové práce (je-li andragogika diplomovým oborem)

Integrální andragogika

Volitelná disciplína dle profilace:
Personální management

Sociální práce

Andragogika v profilaci na Personální management - Distanční jednooborové třileté bakalářské studium

Počet kreditů: 180

I. blok: kreditní limit: 60 kreditů

A. Základní předměty: 60 kreditů

Řízení podnikového hospodářství

Základy tržní ekonomie

Řízení lidských zdrojů

Informatika a metodika práce

Řízení jakosti

Správní právo

Ekologie

Cizí jazyk

II. blok: kreditní limit: 120 kreditů

A. Základní předměty: 112 kreditů

Základy sociologie

Úvod do psychologie

Organizační chování

Obchodní právo

Personální technologie

Sociální psychologie

Sociální politika

Bakalářská práce

Personalistika

Manažerské techniky

Efektivní komunikace

Seminář k bakalářské práci

Sociologie práce a podniku

Teorie sociální změny a sociální mobilizace

Integrální andragogika

B. Volitelné předměty: kreditní limit 8 kreditů

Daňová soustava

Marketing

Speciální ekologické problémy

Speciální problematika obchodního práva

Speciální problémy sociální politiky

Sociologický výzkum

Studium je ukončeno státní bakalářskou zkouškou, ke které se může přihlásit jen ten student, který splnil všechny výše uvedené studijní požadavky a odevzdal bakalářskou závěrečnou práci v rozsahu minimálně 60 stran.

Předměty SBZk z Andragogiky v profilaci na Personální management:

Obhajoba bakalářské práce

Integrální andragogika

Základy sociologie nebo psychologie

Personální management

Sociální práce - Distanční jednooborové třileté bakalářské studium

Počet kreditů: 180

1. ročník kreditní limit: 60 kreditů

A. Základní předměty (1. ročník): 58 kreditů

Základy andragogiky	Sociální politika
Základy psychologie	Teorie a metody sociální práce
Základy sociologie	Supervidovaná odborná praxe
Základy práva	

B. Volitelné předměty: 2 kredity

Problémy zdraví a nemoci	Metody sociologického výzkumu
--------------------------	-------------------------------

2. ročník kreditní limit: 60 kreditů

A. Základní předměty (2. ročník): 58 kreditů

Ontogenetická psychologie	Teorie a metody sociální práce
Psychologie osobnosti	Sociální psychologie
Sociální politika	Seminář k bakalářské práci
Rodinné a občanské právo	Supervidová odborná praxe
Správní právo	

B. Volitelné předměty: 2 kredity

Psychopatologie	Problémy sociálního soužití
-----------------	-----------------------------

3. ročník: kreditní limit: 60 kreditů

A. Základní předměty (3. ročník): 58 kreditů

Sociální deviace	Cizí jazyk
Kasuistický seminář	Psychosociální výcvik
Řízení lidských zdrojů	Trestní právo
Supervidovaná odborná praxe	Závěrečná bakalářská práce

B. Volitelné předměty (3. ročník): 2 kredity

Sociální práce s rodinou	Efektivní komunikace
--------------------------	----------------------

Studium je ukončeno státní bakalářskou zkouškou, ke které se může hlásit jen ten student, který splnil všechny výše uvedené studijní požadavky a odevzdal bakalářskou závěrečnou práci v rozsahu 40-60 stran.

Předměty SBZk ze Sociální práce:

Obhajoba závěrečné bakalářské práce	Sociální politika
Teorie a metody sociální práce	Základy psychologie

Zdroj: Studijní plány Katedry sociologie a andragogiky Filozofické fakulty Univerzity Palackého Olomouc z roku 2002.

Příloha 3: Studijní plány oboru Sociologie a Andragogika pro rok 2005/2006

Sociologie B – Třileté bakalářské dvouoborové studium – pouze v kombinaci s Andragogikou B

Počet kreditů: 90

I. blok: kreditní limit 30

A. Základní předměty: kreditní limit 30

Úvod do sociologie	Základy demografie
Metody kvantitativního sociologického výzkumu I., II.	Základy statistiky
Společenskovední paradigmatata	Základy sociální a kulturní antropologie
	Sociologický proseminář I., II.

První studijní blok se uzavírá po splnění všech studijních povinností bloku.

II. blok: kreditní limit: 60 kreditů

A. Základní předměty: 46 kreditů

Obecná sociologie I, II	Statistická analýza dat I, II
Dějiny sociologických teorií 19. století	Dějiny sociologických teorií 20. století I, II
Závěrečná bakalářská práce	

B. Volitelné předměty: 12 kreditů

Sociální struktura české společnosti	Seminář k dějinám sociologických teorií
Ekonomická sociologie	Sociologie rodiny
Sociologie výchovy	Seminář k obecné sociologii
Sociální hnutí	Gender studies
Globalizace a migrace I, II	Cizí jazyk I, II
Sociologie a náboženství	Etnicita a náboženské skupiny

C. Doplnující předměty: 2 kredity

Z nabídky UP

Druhý studijní blok se uzavírá Státní bakalářskou zkouškou, ke které se může přihlásit jen ten student, který splnil všechny studijní povinnosti druhého bloku.

Předměty Státní bakalářské zkoušky:

Obhajoba závěrečné bakalářské práce (je-li sociologie diplomovým oborem)

Obecná sociologie

Dějiny sociologických teorií 19. a 20. století

Metody a techniky sociologického výzkumu

III. studijní blok se realizuje ve formě magisterského studia v programu Sociologie I.

Sociologie I.

III. blok: kreditní limit: 60 kreditů

A. Základní předměty: 30 kreditů
Integrované výzkumné postupy I, II
Proměny modernity

Teorie a metoda v sociologii I, II
Diplomová práce

B. Volitelné předměty: 28 kreditů
Sociologie kultury I, II
Sociologie práce
Sociologie podniku
Sociální ekologické systémy

Sociologie politiky
Specifické techniky analýzy dat
Sociologie životního způsobu
Sociální deviace

C. Doplňující předměty: 2 kredity
Z nabídky UP

III. studijní blok se uzavírá Státní závěrečnou zkouškou, ke které se může přihlásit ten student, který splnil všechny studijní povinnosti studijního bloku.

Předměty Státní závěrečné zkoušky:
Obhajoba DP (je-li diplomovým oborem)
Teorie a metoda v sociologii
Jedna volitelná disciplína z výběru:
Sociální deviace
Sociologie výchovy
Sociologie kultury

Sociologie práce a podniku
Sociologie životního způsobu
Sociologie politiky

Andragogika B – Třileté bakalářské dvouoborové studium – pouze v kombinaci se Sociologií B

Počet kreditů: 90

I. blok: kreditní limit: 30 kreditů

A. Základní předměty: 30 kreditů
Úvod do andragogiky
Filozofie a etika I, II
Metodologie vědy

Vývoj andragogického myšlení I, II
Úvod do psychologie
Andragogický proseminář I,II

První studijní blok se uzavírá po splnění všech studijních povinností bloku.

II. blok: kreditní limit: 60 kreditů

A. Základní předměty: 45 kreditů
Obecná andragogika I, II
Psychologie osobnosti
Psychologie učení a vzdělávání

Teorie celoživotního vzdělávání
Sociální psychologie
Základy managementu I, II

Základy práva I
Základní andragogický seminář I, II
Andragogická praxe

Vzdělávací strategie
Závěrečná bakalářská práce

B. Volitelné předměty: 13 kreditů

Gerontologie
Gerontagogika
Estetika a teorie umění
Poradenský vztah
Technologie vzdělávání

Sociálně psychologický výcvik
Cizí jazyk I, II
Problémy zdraví a nemoci
Psychologie životní cesty

C. Doplnující předměty: 2 kredity

Z nabídky UP

Druhý studijní blok se uzavírá Státní bakalářskou zkouškou, ke které se může přihlásit jen ten student, který splnil všechny studijní povinnosti druhého bloku.

Předměty Státní bakalářské zkoušky:

Obhajoba závěrečné bakalářské práce (je-li andragogika diplomovým oborem)

Andragogika

Teorie celoživotního vzdělávání a

Psychologie dospělých

vzdělávací strategie

III. studijní blok se realizuje ve formě magisterského studia Andragogika I.

Andragogika I.

III. blok: kreditní limit: 60 kreditů

A. Základní předměty: 30 kreditů

Základy práva II
Sociální politika I, II
Základy ekonomie I, II
Firemní vzdělávání I, II

Integrální andragogika I, II
Deviantní chování
Diplomová práce

B. Volitelné předměty: 28 kreditů

Řízení lidských zdrojů I, II*

Teorie a metody sociální práce I, II**

Organizační chování I, II*

Psychopatologie I, II**

Právo pro personalisty I, II*

Právo pro sociální pracovníky I, II**

Profilový seminář I, II*

Profilový seminář I, II**

Andragogická praxe*

Principy soužití**

Andragogická praxe – průběžná I, II**

Andragogická praxe – souvislá**

Pozn.:

* povinně zapisují studenti profilace Personální management

** povinně zapisují studenti profilace Sociální práce

C. Doplnující předměty: 2 kredity

Z nabídky UP

Třetí studijní blok se uzavírá Státní závěrečnou zkouškou, ke které se může přihlásit jen ten student, který splnil všechny studijní povinnosti třetího studijního bloku.

Předměty SZK:

Obhajoba diplomové práce (je-li andragogika diplomovým oborem)

Integrální andragogika

Volitelná disciplína dle profilace:

Personální management

Sociální práce

Andragogika v profilaci na Personální management - Kombinované jednooborové tříleté bakalářské studium

Počet kreditů: 180

I. blok: kreditní limit: 60 kreditů

A. Základní předměty: 60 kreditů

Řízení podnikového hospodářství

Základy tržní ekonomie

Řízení lidských zdrojů

Informatika a metodika práce

Řízení jakosti

Správní právo

Základy managementu

Cizí jazyk

II. blok: kreditní limit: 120 kreditů

A. Základní předměty: 112 kreditů

Základy sociologie

Úvod do psychologie

Organizační chování

Obchodní právo

Sociologický výzkum

Sociální psychologie

Integrální andragogika

Bakalářská práce

Personalistika

Manažerské techniky

Efektivní komunikace

Seminář k bakalářské práci

Sociologie práce a podniku

Sociální politika

Marketing

B. Volitelné předměty: kreditní limit 8 kreditů

Projektování vzdělávací akce

Úvod do evaluace ve vzdělávání

Úvod do teorií vzdělávání

Úvod do time-managementu

Speciální problematika obchodního práva

Speciální problémy sociální politiky

Mentoring ve vzdělávání

Studium je ukončeno státní bakalářskou zkouškou, ke které se může přihlásit jen ten student, který splnil všechny výše uvedené studijní požadavky a odevzdal bakalářskou závěrečnou práci v rozsahu minimálně 40 stran.

Předměty SBZK z Andragogiky v profilaci na Personální management:

Obhajoba bakalářské práce

Integrální andragogika

Základy sociologie nebo psychologie

Personální management

Sociální práce 1 - Kombinované jednooborové tříleté bakalářské studium

Počet kreditů: 180

1. ročník kreditní limit: 60 kreditů

A. Základní předměty: 58 kreditů

Filozofie a etika sociální práce

Základy psychologie

Základy sociologie

Základy práva

Sociální politika

Teorie a metody sociální práce

Supervidovaná odborná praxe I

Problémy zdraví a nemoci

B. Volitelné předměty: 2 kredity

Správní právo

Základy andragogiky

2. ročník kreditní limit: 60 kreditů

A. Základní předměty: 58 kreditů

Metody sociálního výzkumu

Psychologie osobnosti

Psychosociální výcvik I.

Rodinné a občanské právo v praxi

sociální práce

Teorie a metody sociální práce

Sociální psychologie

Seminář k bakalářské práci

Supervidovaná odborná praxe II

Kasuistický seminář

B. Volitelné předměty: 2 kredity

Psychopatologie

Řízení lidských zdrojů

3. ročník: kreditní limit: 60 kreditů

A. Základní předměty: 58 kreditů

Sociální deviace

Kasuistický seminář

Ontogenetická psychologie

Supervidovaná odborná praxe III

Problémy sociálního soužití

Cizí jazyk

Efektivní komunikace

Trestní právo

Sociální politika

Závěrečná bakalářská práce

B. Volitelné předměty: 2 kredity

Psychosociální výcvik II

Rodina v kontextu sociální práce

Studium je ukončeno státní bakalářskou zkouškou, ke které se může hlásit jen ten student, který splnil všechny výše uvedené studijní požadavky a odevzdal bakalářskou závěrečnou práci v rozsahu 40-60 stran.

Předměty SBZk ze Sociální práce:

Obhajoba závěrečné bakalářské práce

Teorie a metody sociální práce

Sociální politika

Základy psychologie

Andragogika v profilaci na Vzdělávání dospělých – Kombinované jednooborové třileté navazující magisterské studium

1. ročník: kreditní limit: 60 kreditů

A. Základní předměty: kreditní limit 48

Metodologie andragogiky

Vývoj andragogického myšlení

Metodologie společenských věd

Teorie celoživotního vzdělávání

Soudobé teorie vzdělávání

Vzdělávací strategie

Psychologie učení dospělých

Právo a vzdělávání

Základy aplikované ekonomiky

B. Volitelné předměty: kreditní limit 12

Teorie sociální práce

Deviantní chování

Speciální problémy mobilizace

lidských zdrojů

Management kultury

Psychologie dospělých

Úvod do filozofie

Projektování kurikula a evaluační techniky

2. ročník: kreditní limit: 60 kreditů

A. Základní předměty: kreditní limit 48

Technologie vzdělávání

Komparativní andragogika

Gerontagogika

Integrální andragogika

Marketing ve vzdělávání

Distanční vzdělávání

Progresivní vzdělávací technologie

Seminář k diplomové práci I.

B. Volitelné předměty: kreditní limit 12

Organizační chování

Firemní vzdělávání

Vzdělávací politika

Sociální politika

Sociální souvislosti vzdělávání

Personální management

Lektorské dovednosti

Manažerské techniky

3. ročník: kreditní limit 60

A. Základní předměty: kreditní limit 48

Problémy sociálního soužití

Aktuální problémy vzdělávání dospělých

Řízení vzdělávacích institucí

Funkční gramotnost

Seminář k diplomové práci II.

Diplomová práce

B. Volitelné předměty: kreditní limit 12

Neziskové organizace a veřejná správa

Estetika každodennosti

Vybrané problémy sociální komunikace

Etika a estetika manažerské práce

Jedná se o ročníkové studium, každý rok je třeba uzavřít v daném termínu.

Studium je ukončeno Státní závěrečnou zkouškou, ke které se může přihlásit jen ten student, který splnil všechny studijní požadavky a odevzdal diplomovou práci.

Předměty Státní závěrečné zkoušky:
Obhajoba diplomové práce
Andragogika
Vzdělávací strategie
Volitelná disciplína z nabídky:
Klasické i současné vzdělávací technologie
Sociální souvislosti vzdělávání
Firemní vzdělávání

*Zdroj: Studijní plány Katedry sociologie a andragogiky Filozofické fakulty Univerzity
Palackého Olomouc z roku 2005.*

Příloha 4: Studijní plány oboru Sociologie a andragogika pro rok 2009/2010

Studijní program Sociologie – Tříleté bakalářské dvouoborové studium – pouze v kombinaci s oborem Andragogika

Kreditní limit: 90 kreditů

I. blok: kreditní limit: 30

A. Základní předměty: kreditní limit 30

Úvod do sociologie	Základy demografie
Metody kvantitativního sociologického výzkumu I., II.	Základy statistiky
Společenskovědní paradigmatata	Základy sociální a kulturní antropologie
	Sociologický proseminář I., II.

První studijní blok se uzavírá po splnění všech studijních povinností bloku.

II. blok: kreditní limit: 60 kreditů

A. Základní předměty: 51 kreditů

Obecná sociologie I, II	Statistická analýza dat
Dějiny sociologických teorií 19. století	Dějiny sociologických teorií 20. století I, II
Cizí jazyk	Seminář k bakalářské práci

B. Volitelné předměty: 7 kreditů

Překladatelský seminář I, II	Seminář k dějinám sociologických teorií
Ekonomická sociologie	Sociologie výchovy
Seminář k obecné sociologii	Sociální hnutí
Sociální struktura české společnosti	Úvod do teorie migrace
Politické elity ve střední Evropě	Sociologie náboženství

C. Doplnující předměty: 2 kredity

Z nabídky UP

Druhý studijní blok se uzavírá Státní bakalářskou zkouškou, ke které se může přihlásit jen ten student, který splnil všechny studijní povinnosti druhého bloku.

Předměty Státní bakalářské zkoušky:

Obhajoba závěrečné bakalářské práce (je-li sociologie diplomovým oborem)

Obecná sociologie

Dějiny sociologických teorií 19. a 20. století

Metody a techniky sociologického výzkumu

Studijní program Andragogika – Třileté bakalářské dvouoborové studium – pouze v kombinaci se Sociologií

Počet kreditů: 90

I. blok: kreditní limit: 30 kreditů

A. Základní předměty: 30 kreditů

Úvod do andragogiky

Filozofie a etika I, II

Metodologie vědy

Vývoj andragogického myšlení

Úvod do psychologie

Andragogický proseminář I, II

První studijní blok se uzavírá po splnění všech studijních povinností bloku.

II. blok: kreditní limit: 60 kreditů

A. Základní předměty: 49 kreditů

Obecná andragogika I, II

Psychologie osobnosti

Psychologie učení a vzdělávání

Základy práva I

Základní andragogický seminář I, II

Andragogická praxe

Teorie celoživotního vzdělávání

Sociální psychologie

Základy managementu I, II

Vzdělávací strategie

Cizí jazyk I, II

Seminář k bakalářské práci

B. Volitelné předměty: 9 kreditů

Gerontologie

Gerontagogika

Problémy zdraví a nemoci

Psychologie životní cesty

Principy soužití

Sociálně psychologický výcvik

Estetika a teorie umění

Poradenský vztah

Psaní odborných textů

C. Doplnující předměty: 2 kredity

Z nabídky UP

Druhý studijní blok se uzavírá Státní bakalářskou zkouškou, ke které se může přihlásit jen ten student, který splnil všechny studijní povinnosti druhého bloku.

Předměty Státní bakalářské zkoušky:

Obhajoba Bakalářské diplomové práce (je-li andragogika diplomovým oborem)

Andragogika

Psychologie dospělých

Teorie celoživotního vzdělávání a

vzdělávací strategie

Studijní program Sociologie - Navazující magisterské dvouleté studium v kombinaci s oborem Andragogika

Počet kreditů: 60

A. Povinné předměty: 30 kreditů

Integrované výzkumné postupy I, II
Proměny modernity

Teorie a metoda v sociologii I, II
Seminář k diplomové práci

B. Volitelné předměty: 28 kreditů

Sociologie kultury I, II
Sociologie práce
Sociologie podniku
Didaktika společenských věd I, II
Genderová studia
Interdisciplinární seminář I, II
Sociologie rodiny
Sociologie migrace
Vybrané problémy kulturních studií
Kulturální naratologie
Sociologie životního způsobu

Sociologie politiky
Specifické techniky analýzy dat
Sociálně politické ideologie
Etnicita a etnické skupiny
Filozofie a teorie politiky
Management veřejné sféry
Výzkumný seminář
Teorie globalizace
Interkulturní komunikace
Vizuální studia

C. Doplnující předměty: 2 kredity
Z nabídky UP

Studium se uzavírá Státní závěrečnou zkouškou, ke které se může přihlásit ten student, který splnil všechny studijní povinnosti.

Předměty Státní závěrečné zkoušky:

Obhajoba DP (je-li diplomovým oborem)

Teorie a metoda v sociologii

Jedna volitelná disciplína z výběru:

Sociologie práce a podniku

Sociologie kultury

Sociologie politiky

Studijní program Andragogika - Navazující magisterské dvouleté studium v kombinaci s oborem Sociologie

Počet kreditů: 60 kreditů

A. Povinné předměty: 30 kreditů

Mikroekonomie
Integrální andragogika I, II
Sociální politika I, II
Firemní vzdělávání I, II

Makroekonomie
Právo
Deviantní chování
Seminář k diplomové práci

B. Volitelné předměty: 28 kreditů

Řízení lidských zdrojů I, II*

Organizační chování I, II*

Právo pro personalisty I, II*

Profilový seminář I, II*

Andragogická praxe*

Teorie a metody sociální práce I, II**

Psychopatologie I, II**

Právo pro sociální pracovníky I, II**

Profilový seminář I, II**

Principy soužití**

Andragogická praxe – průběžná I, II**
Andragogická praxe – souvislá**

Pozn.:

* povinně zapisují studenti profilace Personální management

** povinně zapisují studenti profilace Sociální práce

C. Doplňující předměty: 2 kredity

Z nabídky UP

Studium se uzavírá Státní závěrečnou zkouškou, ke které se může přihlásit jen ten student, který splnil všechny studijní povinnosti.

Předměty SZK:

Obhajoba diplomové práce (je-li andragogika diplomovým oborem)

Integrální andragogika

Volitelná disciplína dle profilace:

Personální management

Sociální práce

Andragogika v profilaci na Personální management - Kombinované jednooborové tříleté bakalářské studium

Počet kreditů: 180

1. ročník: kreditní limit: 60 kreditů

A. Základní předměty

Andragogický proseminář

Úvod do andragogiky

Úvod do psychologie

Úvod do sociologie

Základy managementu

Řízení lidských zdrojů

Právo pro andragogy I. (správní právo)

Právo pro andragogy II. (obchodní právo)

B. Volitelné předměty

Řízení podnikového hospodářství

Základy tržní ekonomie

Řízení jakosti

Marketing

2. ročník: kreditní limit: 60 kreditů

A. Základní předměty

Organizační chování

Psychologie osobnosti

Obecná sociologie

Sociologický výzkum

Manažerské techniky

Efektivní komunikace

Firemní vzdělávání

Personalistika pro andragogy

Seminář k bakalářské práci I.

Právo pro andragogy III. (pracovní právo)

B. Volitelné předměty

Úvod do teorií vzdělávání

Úvod do time-managementu

Úvod do metodologie vědy

Úvod do evaluace vzdělávání

3. ročník: kreditní limit: 60 kreditů

A. Základní předměty

Andragogika

Sociální psychologie

Projektování vzdělávání akce

Seminář k bakalářské práci II.

Teorie organizace

Sociologie práce a podniku

Andragogické aspekty sociální politiky

Bakalářská práce

B. Volitelné předměty

Poradenský vztah

Gender studies

Vybrané problémy sociální politiky

Aktuální andragogické problémy

Studium je ukončeno státní bakalářskou zkouškou.

Předměty SBZk z Andragogiky v profilace na Personální management:

Obhajoba bakalářské práce

Základy sociologie nebo Základy psychologie

Obecná andragogika

Personální management

Sociální práce - Kombinované jednooborové tříleté bakalářské studium

Počet kreditů: 180

1. ročník kreditní limit: 60 kreditů

A. Základní předměty

Filozofie a etika sociální práce

Úvod do sociologie

Sociální politika

Teorie a metody sociální práce

VD – Správní právo

Základy psychologie

Úvod do práva

Problémy zdraví a nemoci

VD – Základy andragogiky

Supervidovaná odborná praxe I.

2. ročník kreditní limit: 60 kreditů

A. Základní předměty

Psychologie osobnosti

Teorie a metody sociální práce

Metody sociálního výzkumu

Kasuistický seminář I.

VD – Psychopatologie

Supervidovaná odborná praxe II.

Sociální psychologie

Rodinné a občanské právo

Seminář k bakalářské práci

Psychosociální výcvik I.

VD – Řízení lidských zdrojů

3. ročník: kreditní limit: 60 kreditů

A. Základní předměty

Sociální deviace

Sociální politika

Efektivní komunikace

Cizí jazyk

VD – Psychosociální výcvik II.

Supervidovaná odborná praxe III.

Ontogenetická psychologie

Kasuistický seminář II.

Problémy sociálního soužití

Trestní právo

VD – Rodina v kontextu sociální práce

Závěrečná bakalářská práce

VD - výběrová disciplína – student si v průběhu studia dle vlastního zájmu v každém studijním roce vybere jednu ze dvou nabízených výběrových disciplín a složí z ní predepsanou zkoušku.

Studium je ukončeno státní bakalářskou zkouškou.

Předměty SBZk ze Sociální práce:

Obhajoba závěrečné bakalářské práce

Teorie a metody sociální práce

Sociální deviace

Sociální politika

Psychologické disciplíny

Andragogika v profilaci na Vzdělávání dospělých – Kombinované jednooborové navazující magisterské studium

1. ročník: kreditní limit: 60 kreditů

A. Základní předměty: kreditní limit 48

Metodologie andragogiky

Vývoj andragogického myšlení

Soudobé teorie vzdělávání

Psychologie učení dospělých

Projektování vzdělávacích aktivit

a evaluační techniky

Metodologie společenských věd

Teorie celoživotního vzdělávání

Psychologie dospělých

Vzdělávací strategie

Seminář k diplomové práci I.

B. Volitelné předměty: kreditní limit 12

Manažerské dovednosti

Právo ve vzdělávání

Marketing ve vzdělávání dospělých

Lektorské dovednosti

Základy aplikované ekonomie

Assessment centrum v praxi

2. ročník: kreditní limit: 60 kreditů

A. Základní předměty: kreditní limit 48

Technologie vzdělávání dospělých

Gerontagogika

Sociologie výchovy

Seminář k diplomové práci II.

Integrální andragogika

Funkční gramotnost

Projektový management

B. Volitelné předměty: kreditní limit 12

Vybrané problémy sociální komunikace
Progresivní vzdělávací technologie
Manažerská etika a image

Firemní vzdělávání
Mentoring ve vzdělávání dospělých

Studium je ukončeno Státní závěrečnou zkouškou.

Předměty Státní závěrečné zkoušky:

Obhajoba diplomové práce

Systematická andragogika

Vzdělávací strategie

Volitelná disciplína z nabídky:

Technologie vzdělávání

Projektování vzdělávacích aktivit

*Zdroj: Studijní plány Katedry sociologie a andragogiky Filozofické fakulty Univerzity
Palackého Olomouc z roku 2009.*